

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СХІДНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Робота допущена до захисту
Зав. Кафедри
Зінурова Наталія Вікторівна
д. пед. наук, професор

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

**ФУНКЦІЇ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ В
ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ НОВЕЛИ УРСУЛИ ЛЕ
ГУЇН «ТІ, ХТО ПОКИДАЄ ОМЕЛАС»)**

Здобувачки Алексеєнко Валентини
Олександрівни
ОПП «Переклад (англійська)»
Спеціальність 035 Філологія
Керівник кваліфікаційної роботи

Степанова Анна Аркадіївна
д. філол. наук, професор

Дніпро
2024

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СХІДНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри Зінукова Н.В.
д. пед. наук, професор
«01» вересня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

**на кваліфікаційну роботу
здобувачу денної форми навчання
освітнього ступеня «магістр» ОПІ «Переклад»
спеціальності 035 Філологія
Алексєєнко Валентині Олександрівні**

Тема кваліфікаційної роботи: «Функції оцінної лексики та проблеми її перекладу в художньому дискурсі (на матеріалі новели Урсули Ле Гуїн “Ті, хто покидає Омелас”»

Керівник кваліфікаційної роботи: Степанова Анна Аркадіївна, доктор філологічних наук, професор

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи		Підписи
		За планом	Фактично	
1	Закріплення керівника кваліфікаційної роботи	02.03.2023	02.03.2023	
2	Вибір та обговорення теми кваліфікаційної роботи	03.04.2023	03.04.2023	
3	Остаточне затвердження теми кваліфікаційної роботи	24.10.2023	24.10.2023	
4	Одержання завдання на кваліфікаційну роботу у наукового керівника	10.04.2023	10.04.2023	
5	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	28.05.2023	28.05.2023	
6	Виконання першого розділу	30.06.2023	30.06.2023	
7	Виконання другого розділу	30.08.2023	30.08.2023	
8	Виконання третього розділу	22.10.2023	22.10.2023	
9	Оформлення висновків і рекомендацій	30.11.2023	30.11.2023	
10	Оформлення роботи, одержання відгуку	08.01.2024	08.01.2024	
11	Попередній захист кваліфікаційної роботи	20.12.2023	20.12.2023	
12	Захист кваліфікаційної роботи	16.01.2024	16.01.2024	

Дата видачі завдання «01» вересня 2023 р.

Здобувач

Керівник кваліфікаційної роботи

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Алексєєнко Валентина Олександрівна

Степанова Анна Аркадіївна

Зав. кафедри

Н.В. Зінукова

ВІДГУК КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу магістра за темою

ФУНКЦІЇ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ В
ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ НОВЕЛИ УРСУЛИ ЛЕ ГУЇН «ТІ,
ХТО ПОКИДАЄ ОМЕЛАС»)

Здобувача 2 курсу

ОПП Переклад (англійська)

Алексєєнко Валентини Олександрівни

Оцінка окремих складових кваліфікаційної роботи:

1. **Оформлення роботи** (не більше 10 балів) - 6
(відповідність оформлення кваліфікаційної роботи встановленим університетом вимогам: кількість сторінок; оформлення титульного листа, рисунків, таблиць, діаграм, посилань, списку літератури тощо)
2. **Своєчасність подання окремих елементів роботи керівнику**
(кожний своєчасно поданий елемент дає по 5 балів, не більше 20 балів) 18
20
3. **Теоретичний та аналітичний аспекти роботи** (не більше 25 балів) з них:
 - **Структура та логічність побудови роботи** - 5
(відповідність змісту назви теми, наявність та зміст Вступу; виділення 3-4 глав, в кожній із яких – по 2-3 параграфи, наявність та зміст Висновків, логіка побудови роботи в цілому та в межах окремих розділів)
 - **Фактичний матеріал** - 4
(наявність фактичного матеріалу, в тому числі зібраного здобувачем за допомогою лінгвістичного аналізу)
 - **Використання лінгвістичних методів аналізу** - 4
 - **Використання літератури** 5
(масштаби представлення в роботі сучасних досліджень даної проблематики, критичність аналізу публікацій та підходів, представлених в літературі та інших інформаційних джерелах)
 - **Повнота та деталізація** (ступінь повноти та деталізації при розкритті основних аспектів теми роботи) 4
4. **Практична реалізація результатів дослідження** (не більше 20 балів) 17

(наявність та ступінь обґрунтованості рекомендацій та пропозицій, викладених в роботі та відбиваючих власний погляд студента)

5. Оцінка попереднього захисту (не більше 25 балів) - 25

Додаткові думки та загальний висновок керівника

Кваліфікаційна робота Алексєєнко В.О. виконана на високому професійному рівні, цілком відповідає встановленим вимогам та може бути допущена до захисту. Робота заслуговує на високу оцінку.

Загальна оцінка (не більше 100 балів) **88 балів (Добре) В**

Дата оформлення відгуку 04.01.2024

КЕРІВНИК

кваліфікаційної роботи

Степанова А.А.

доктор філол. наук, проф.

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Ця дипломна робота зосереджена на аналізі функцій оцінної лексики та викликів, пов'язаних з її перекладом у контексті художнього дискурсу, зокрема на прикладі твору Урсули Ле Гуїн «Ті, хто покидає Омелас». Актуальність дослідження полягає у вивченні специфіки оцінної лексики, яка відіграє ключову роль у формуванні емоційного та ідейного змісту літературних творів, та виявленні проблем, що виникають при її перекладі.

У роботі проведено детальний теоретичний аналіз оцінної лексики, її функцій та ролі у художньому тексті, зокрема в аналізованому творі Урсули Ле Гуїн. Розглянуто особливості вживання оцінної лексики в художньому дискурсі, її вплив на сприйняття та інтерпретацію тексту читачем. Окрему увагу приділено аналізу проблем, які виникають під час перекладу оцінної лексики, зокрема втрати нюансів оригінального тексту та викликів, пов'язаних з передачею емоційного забарвлення та культурно-специфічних елементів.

На основі дослідження сформульовано рекомендації щодо оптимізації процесу перекладу оцінної лексики для перекладачів, лінгвістів та дослідників у галузі літературного перекладу. Результати дослідження сприяють глибшому розумінню взаємодії між оцінною лексикою та художнім дискурсом, а також відкривають нові перспективи для подальших досліджень у цій області.

Ключові слова: оцінна лексика, художній дискурс, «Ті, хто покидає Омелас», переклад, лінгвістичне дослідження.

SUMMARY

This paper focuses on analyzing the functions of evaluative lexicon and the challenges associated with its translation in the context of artistic discourse, specifically in Ursula Le Guin's work «The Ones Who Walk Away from Omelas». The study's relevance lies in exploring the nuances of evaluative lexicon, crucial in shaping the emotional and ideological content of literary works, and identifying issues arising during its translation. The thesis conducts a comprehensive theoretical analysis of evaluative lexicon, its functions, and roles in artistic texts, particularly in Ursula Le Guin's work. It examines the usage of evaluative lexicon in artistic discourse, its impact on readers' perception and interpretation, and addresses challenges in translating these elements, including loss of original nuances and conveying emotional tones and culture-specific aspects. The study provides recommendations for optimizing the translation process of evaluative lexicon, useful for translators, linguists, and literary translation researchers. The results contribute to a deeper understanding of the interplay between evaluative lexicon and artistic discourse and open new avenues for further research in this field.

Keywords: evaluative lexic, artistic discourse, «The Ones Who Walk Away from Omelas», translation, linguistic research.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	3
SUMMARY.....	6
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1	11
ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	11
1.1. Історія дослідження явища, ключові публікації та теорії.....	11
1.2. Дефініція оцінної лексики та її функціональний аспект	15
1.3. Особливості художнього дискурсу у процесі перекладу.....	25
1.4. Ключові засади перекладацької методології, потенційні виклики та способи їх подолання	28
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2	34
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В ОПОВІДАННІ УРСУЛИ ЛЕ ГУЇН «ТІ, ХТО ПОКИДАЄ ОМЕЛАС»	34
2.1. Оцінна лексика, виражена іменниками	34
2.2. Оцінна лексика, виражена прикметниками	55
2.3. Оцінна лексика, виражена дієсловами	69
РОЗДІЛ 3	79
СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ УРСУЛИ ЛЕ ГУЇН	79
3.1. Методика та принципи перекладу лексичних одиниць.....	79
3.2. Перекладацькі трансформації та їх типи	82
3.3. Потенційні виклики перекладознавства та способи їх перекладу	104
Висновки до розділу 3.....	107
ВИСНОВКИ.....	108
Список використаних джерел.....	110
ДОДАТОК	120
ABSTRACT	139

ВСТУП

Однією з ключових складових будь-якої мови є оцінна лексика, яка виражає певне ставлення до предмета чи явища. У контексті художнього дискурсу така лексика набуває особливого значення, адже саме за її допомогою автор може передати не лише фактичний зміст, але й глибокі емоційні нюанси та суб'єктивні оцінки. Особливості використання оцінної лексики в англійській мові та її переклад на інші мови є предметом активних досліджень багатьох мовознавців.

Теоретичні основи оцінної лексики викладені в лінгвістичних працях С. Баснет, М. Бейкер, Е. Пім, Дж. Мандей, Л. Венуті, Дж. К. Кетфорда та ін.

Емпіричні дослідження, що аналізують конкретні приклади оцінної лексики в різних текстах та їх перекладах, знаходимо у працях П. Ньюмарка, Х. Бесіла, І. Мейсон, Ю. Найди та ін.

Актуальність теми. Важливим аспектом перекладу оцінних лексем є забезпечення еквівалентності, враховуючи взаємозв'язок між об'єктивними та суб'єктивними елементами. Існує велика потреба в науковому аналізі методів перекладу оцінної лексики, оскільки він сприяє розумінню принципів її передачі з урахуванням мовних характеристик.

Оцінна лексика відіграє ключову роль у сприйнятті світу через мову, що підтверджується численними науковими роботами. У них розглядаються різноманітні грані цього феномену: природа, структура, типи, механізми вираження, взаємозв'язок з експресивністю та модальністю. Особлива увага приділяється взаємодії між оцінкою та емоціями, де думки вчених можуть відрізнятися. Багато робіт зосереджено на порівняльному аналізі оцінних елементів у різних мовних системах. Проте, досі існують невирішені питання щодо ролі суб'єктивності в перекладі оцінних термінів.

Об'єкт дослідження – оцінна лексика у художньому тексті в англійській мові та її переклад на українську мову.

Предмет дослідження. Специфіка використання та перекладу оцінної лексики в творі Урсули Ле Гуїн «Ті, хто покидає Омелас».

Мета дослідження полягає у визначенні специфіки передачі оцінних лексичних одиниць у перекладах на українську мову, виявленні взаємозв'язку між об'єктивними та суб'єктивними аспектами у контексті перекладу на матеріалі твору Урсули Ле Гуїн «Ті, хто покидає Омелас».

Завдання дослідження:

- визначити особливості оцінної лексики, її функції та характеристики у мовній частині;
- дослідити основні теорії та методи перекладу художнього тексту, акцентуючи увагу на специфіці перекладу оцінних одиниць;
- розробити класифікаційну схему функцій оцінної лексики в художньому дискурсі;
- з'ясувати основні категорії оцінних одиниць та їх семантичну спрямованість;
- провести експеримент з перекладом вибраних уривків художнього тексту з акцентом на оцінних одиницях;
- проаналізувати отримані версії перекладу з погляду правильності передачі семантики та емоційного забарвлення оцінної лексики.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі оцінної лексики, що враховує лінгвістичні та культурологічні аспекти перекладу, що дозволяє глибше зрозуміти специфіку англійської мови та особливості її відображення в перекладах.

До ключових аспектів **теоретичного значення** цієї роботи відноситься систематизація знань про наявні теоретичні підходи до вивчення оцінної лексики; вклад у розвиток методології дослідження перекладознавчих аспектів; розгляд проблем та специфіки перекладу оцінних одиниць; розширення розуміння загальних механізмів мовної репрезентації емоцій та оцінок в художньому дискурсі, сприяючи розвитку загального мовознавства.

Конкретні напрямки **практичного застосування** включають розуміння функцій та нюансів оцінної лексики для збереження емоційного забарвлення

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Історія дослідження явища, ключові публікації та теорії

Сучасна мовознавча дисципліна активно вивчає проблематику оцінних значень та способів їх передачі в мові. У процесі сприйняття реальності людина відображає світ навколо та оцінює його. Таке ставлення до об'єктів базується на особистісних оцінках та думках.

Оцінні категорії виявляються у зіткненні людини з об'єктивною реальністю. Кожна особа в постійному процесі оцінює різні аспекти життя та комунікує ці думки за допомогою мови.

Категорія оцінки присутня майже в усій лексиці будь-якої мови. Слова, що мають оцінний зміст, демонструють велику різноманітність у структурі та семантичних аспектах, які вони представляють. Такі характеристики роблять цю категорію цікавою для лінгвістів та актуальною для дослідження.

Поняття «оцінка» у лінгвістиці має численні визначення. Якщо вдається до словника лінгвістичних термінів, то «оцінка – це відношення мовця до об'єкта – позитивне, негативне, бажане тощо, що є ключовим елементом стилістичної конотації» [16].

У сучасних лінгвістичних джерелах існують різноманітні підходи та аспекти дослідження категорії оцінки. Відштовхуючись від комунікативно-прагматичного напрямку нашого дослідження, пропонуємо таке тлумачення: оцінка – це прагматично-семантична категорія, що об'єднує набір мовних одиниць із оцінним значенням на всіх мовних рівнях, передає позитивне, негативне або нейтральне (амбівалентне) ставлення мовця до предмета висловлювання.

Науково-практичні дослідження визначають широкий спектр підходів до вивчення цієї категорії, серед яких особливе місце посідають праці Т.А. Космеди

[35], О.М. Островської [61], Г.І. Приходько [62], К. С. Серажим [71], І. В. Онищенко [59], О. В. Малярчук [48], К. О. Кузьменко [39], О.В.Дикан [20], Г. Вишневська [15] та ін.

Досі вчені мають різні погляди на категорію оцінки, тому що це складне явище для наукового аналізу та теоретичного роз'яснення. Зокрема, О.В. Селіванова розглядає оцінку як частину конотативного елемента семантичної структури мовного виразу, що представляє ставлення мовців до об'єкта згідно з абсолютною шкалою «добре – нейтрально – погано» та відносною шкалою «краще – однаково добре – однаково нейтрально – однаково погано – гірше» [70].

Різноманітність оцінного складника викликає його різний спосіб взаємодії з додатковими складниками у семантичному образі мовної одиниці. Оцінний елемент представлений у денотативному та конотативному вимірах семантики. Таке розмаїття викликано наявністю раціональної (інтелектуально-логічної) та емоційної форм оцінки. Раціональна оцінка асоціюється з понятійною основою, предметно-логічним аспектом лексичної семантики слова та входить до денотативного виміру значення. З іншого боку, емоційна оцінка відображає емоційний настрій суб'єкта до об'єкта та розташована у конотативному вимірі значення[39].

Оцінний аспект не є сталим для окремої мовної структури. Він виникає на певній історичній стадії розвитку мови та, враховуючи контекстуальний варіант значення слова, переживає перетворення відповідно до рівнів матеріальної та духовної спадщини суспільства та конкретної особистості [15].

У контексті першого в Україні словника лінгвістичних термінів, авторство якого належить Є. В. Кротевичу та Н. С. Родзевичу, дана категорія лексики отримала визначення як емоційна. У визначенні вони наводять, що це «слова, призначені для вираження емоцій та настроїв особи» [38, с. 58]. Згідно з їхньою класифікацією, у складі цієї лексики можна виділити наступні групи:

1. Слова, які безпосередньо визначають емоції: pain, anger, joyous, happiness та інші.

2. Слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта: *stupid, vapid, irresponsible, terrible* та ін.
3. Слова, у яких емоційне ставлення до об'єкта або явища передається за допомогою граматичних методів, зокрема за допомогою вживання спеціальних суфіксів та префіксів: *disgust, frightened, defective* та ін [38, с. 58].

У працях Ю. Найди, видатного американського лінгвіста, знаходимо його погляди на семантику, контекст та культурні особливості мови, що відносяться до розуміння оцінної лексики.

Ю. Найда підкреслював важливість контексту при вивченні змісту слів та фраз. «Оцінна лексика не існує в вакуумі; її значення та використання змінюються в залежності від контексту, в якому вона вживається.» [89].

Однією з ключових ідей Ю. Найди є концепція динамічної еквівалентності, що передбачає не буквальный, а смисловий переклад, відображаючи контекстуальний зміст початкового тексту в цільовій мові. Оцінні слова в різних культурах мають різні конотації, тому важливо зберегти їхній сенс та форму.

Лінгвіст акцентував увагу на культурних аспектах перекладу. Оцінна лексика часто містить культурно-зумовлені нюанси, тому для правильного розуміння та перекладу такої лексики необхідно чітко визначати культурний фон та контекст обох мов.

Юджин Найда розглядав глибоку структуру як основний смисловий зміст повідомлення, в той час як поверхневу структуру відносив до форми, в якій це повідомлення висловлюється. Оцінна лексика змінює форму в різних контекстах, але її глибока структура, або базове значення, залишається стабільною.

В цілому, погляди Ю. Найди на переклад та семантику використовуються для аналізу оцінної лексики з точки зору її контекстуальності, культурної релевантності та глибокої семантичної структури.

Б. Хатім та Є. Мейсон зосереджуються на тому, як різні рівні дискурсу, включаючи лексику, взаємодіють із процесом перекладу. На думку авторів,

окремі слова мають виразну оцінну функцію, вказуючи на позитивну чи негативну оцінку предмета або явища [86].

М. Бейкер та Б. Хатім розглядають оцінну лексику як засіб маніпуляції аудиторією, зокрема в публіцистичних текстах [83;86]. Щодо культурного контексту, то на думку дослідників, оцінні слова мають вбудований культурний контекст. Отже, слово, що сприймається в одній мові або культурі, суттєво відрізняється від іншої.

М. Бейкер у своїй книзі представляє широкий спектр тем, що стосуються перекладу. Однією з центральних ідей її праці є поняття про те, як різні аспекти мови, включаючи лексику, взаємодіють у процесі перекладу.

Зокрема, авторка розглядає питання стереотипізації в мові та способи передачі або підтримки певних стереотипів оцінними словами або виразами. [83]

М. Г. Роуз звертає увагу на взаємозв'язок між перекладом та літературною критикою. Вона розглядає, як переклад впливає на літературну інтерпретацію та навпаки.

Оцінна лексика, на її думку, відіграє ключову роль у передачі нюансів, тону та почуттєвого забарвлення оригінального тексту. [92]

У контексті міжкультурного діалогу та глобалізації аналіз оцінної лексики набуває особливої актуальності для лінгвоаксіології, оскільки допомагає зрозуміти сприйняття світу, зумовлене національністю, зокрема через оцінне відношення до явищ та предметів дійсності. Експерти підкреслюють, що оцінна лексика є багатогранною (має амплітуду застосувань) та універсальною (можливість коментувати різноманітні контексти за допомогою однакових слів).

На думку К. С. Серажим, «повноцінне функціонування сучасних засобів масової комунікації в Україні, як і в усьому світі, сьогодні уже неможливе без оцінювання подій політичного, економічного, культурного життя суспільства та належного аргументування цих оцінок» [71].

Способи вираження оцінної семантики в мові характеризуються відсутністю будь-якої систематизації, що, ймовірно, пояснюється початковим процесом розвитку аксіолінгвістики як окремої галузі. Крім того, дослідження в

цій сфері є певною мірою обмеженими, що пов'язано або з використанням окремого типу матеріалу (мовні одиниці або типи дискурсу) або одноаспектністю засобів вираження оцінного значення (вибір одного мовного рівня без урахування супутньої імпліцитної оцінки).

Методи висловлення оцінки включають діапазон засобів від окремих слів (переважно прикметників, а також іменників, оцінних предикатів та прислівників) до лексико-стилістичних елементів (жаргонізми, сленг, просторіччя) та інтонаційних чи графічних методів. Асоціативні образи та мовні акти, як-от погрози чи вдячність, також підкреслюють оцінне значення [62; 72]. Однак категорія оцінки не завжди безпосередньо відображена в мові. Існують непрямі методи вираження оцінки: метафора, алюзія, евфемізми, іронія та риторичні питання, неологізми, коди культури та фокус інтересу мовця [61].

Методи представлення оцінних значень у мові не мають строгого порядку, що можливо вказує на ранні стадії розвитку аксіолінгвістики. Дослідження в цьому напрямку ще не достатньо широкі, орієнтуючись на певний вид матеріалу або на один аспект оцінної семантики.

Методи представлення оцінної семантики у мові відзначаються відсутністю конкретної системи, що, можливо, впливає з початкових стадій розвитку аксіолінгвістики як незалежної дисципліни. Також дослідження в даному напрямі мають певні обмеження, асоційовані з концентрацією на певному виді матеріалу (наприклад, мовних структурах чи типах дискурсу) або з акцентом на конкретному засобі висловлення оцінки без враховування прихованих контекстуальних оцінок.

1.2. Дефініція оцінної лексики та її функціональний аспект

Оцінка представляє собою безпосередню або опосередковану відповідь мовця на елементи навколишнього середовища, які він концептуалізує, спостерігає або сприймає за допомогою своїх чуттєвих органів. І. Онищенко робить висновок, зазначаючи: «Оцінка являє собою складний акт, який

виробляється свідомістю індивіда в ході виявлення, аналізу та обробки інформації, отриманої зовнішнім світом» [59, с. 4].

Оцінка представляє собою категорію, що належить до сфери логіки та філософії. Логіко-філософська основа оцінки дозволяє інтерпретувати її зв'язок із пізнавальною діяльністю людського розуму. За допомогою цього процесу відбувається формування суджень щодо вартісності конкретних об'єктів [76, с. 20].

Оцінна лексика в загальному розумінні – це «судження про цінність», що, як відзначає Т.А. Космеда, «поширюється на всю мову, проймає всі її рівні, набуваючи статусу міжрівневої структурно-семантичної [категорії][35].

Відповідно до класифікації, дослідники виокремлюють три типи оцінок:

1. Перший тип – це раціональна оцінка. Вона базується на логічних судженнях та визначається, виходячи з характеристик, що властиві денотату.

Шкала такої оцінки виглядає як опозиція нормального проти не нормального. Проілюструємо це за допомогою протиставлень «доречно – недоречно», «правдиво – неправдиво», «добре – зле» тощо. Така раціональна оцінка зазвичай виражена у визначенні слова. Маркери оцінювання у визначенні можна поділити на дві основні категорії: «добре» та «погано». Вибір слів заснований на наявності семи «хороший» проти «поганий» у значенні слова. Аналізуючи, можна виділити дві групи слів:

- безпосередньо оцінні слова, де маркер оцінки знаходиться безпосередньо в дефініції:

Children dodged in and out, their high calls rising like the swallows' crossing flights over the music and the singing.

All the processions wound towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms, exercised their restive horses before the race.

• похідні оцінні слова, де для визначення оцінки глибше аналізується дефініція [4, с. 312-320]:

*They were not **simple folk**, you see, though they were happy.*

*All **smiles** have become **archaic**.*

*Only pain is intellectual, only **evil interesting**.*

2. Другий тип – це оцінка, заснована на емоційному ставленні до предмета з боку того, хто говорить. Через різноманітність емоцій та відсутності їхнього конкретного визначення емоційно-оцінна шкала виглядає досить узагальнено. Основною опозицією такої шкали є протиставлення «засудження» проти «схвалення», представлене у вигляді трансформованої оцінки «плюс» або «мінус». Класифікація позитивної емоційної оцінки включає підтипи – пестливість, пустотливість, захоплення, схвалення, співчуття та жартівливість [8,с.11]:

*O **miracle!** But I wish I could describe it **better**.*

*They were **mature, intelligent, passionate adults** whose lives were not wretched.*

*We have almost lost hold; we can no longer describe **happy man**, nor make any **celebration of joy**.*

Негативна емоційна оцінка представлена у реченнях:

*It is **feeble-minded**. Perhaps it was born **defective**, or perhaps it has become **imbecile** through **fear, malnutrition, and neglect**.*

*The others never come close, but peer in at it with **frightened, disgusted eyes**.*

У сучасних лінгвістичних дослідженнях підкреслюється, що під час аналізу існує розрив між великою кількістю емоційних оцінок, що мають відтінки від пестливості до зневажливості, та методами лексикографії. Під час створення словників автори часто узагальнюють численні емоції під однією назвою. Наприклад, емоції зневаги та приниження:

*They feel **disgust**, which they had thought themselves superior to.*

*They feel **anger, outrage, impotence**, despite all the explanations.*

Відтак, емоційна шкала в словниках виходить неадекватною. Існує потреба у введенні більш детальної системи позначень для відображення різних емоцій [40].

3. У третьому типі наголошується на різному положенні оцінки щодо семантичної структури слова. Вона може бути:

1) частиною прямого значення слова:

*If the child were brought up into the sunlight out of that vile place, if it were cleaned and fed and comforted, that would be a **good thing**, indeed; but if it were done, in that day and hour all the **prosperity and beauty and delight** of Omelas would wither and be **destroyed**.*

*They were not **barbarians**, I do not know the rules and laws of their society, but I suspect that they were **singularly few**.*

2) вводити в асоціативні конотації:

*It is **feeble-minded**. Perhaps it was born **defective**, or perhaps it has become **imbecile** through **fear, malnutrition, and neglect**.*

*It is too **degraded** and **imbecile** to know any real joy.*

У певних контекстах аналіз базується на логіці, у інших – на емоційних образах. Проте, коли логічне судження та емоційне переживання є взаємопов'язаними, мова йде про раціонально-емоційний тип оцінки [8, с. 13,14]:

*Yet I repeat that these were **not simple folk**, **not dulcet shepherds**, **noble savages**, **bland utopians**.*

Таблиця 1.

Види оцінної лексики

Тип оцінки	Опозиції	Маркери оцінки	Приклади
Раціональна оцінка	Нормальне - Не нормальне	«Добре» - «Погано»	Children, swallows', boys, girls
Емоційна оцінка (позитивна)	Засудження - Схвалення	Позитивна оцінка: Пестливість, Пустотливість, Захоплення, Схвалення, Співчуття, Жартівливість	miracle, mature, intelligent, passionate adults, happy man
Емоційна оцінка (негативна)	Засудження - Схвалення	Негативна оцінка: (категорії та приклади не надані у витягу)	anger, outrage, impotence
Оцінка семантичної структури	Частина прямого значення - Оцінка поза прямим значенням	-	barbarians, singularly few
	Асоціативні конотації	-	feeble-minded, defective, imbecile

Г. Їжакевич та О. Пономарів асоціюють стилістичне забарвлення слова з його використанням у конкретному функціональному стилі. Вони класифікують слова сучасної української мови на дві основні категорії: стилістично нейтральні слова, які застосовуються у всіх стилях, та стилістично забарвлені слова, характерні для використання в певних стилях або лише в одному з них [68, с. 36–38].

Г. Їжакевич підкреслює, що в рамках лексики, яка не відноситься до загальнопоширеної, можна виділити дві відмінні категорії: слова з функціонально-стильовою співвіднесеністю та слова з експресивно-стилістичним забарвленням. Таким чином, лексика, пов'язана з певними

функціональними стилями, може бути стилістично нейтральною порівняно з експресивно-забарвленою [76, с. 152]. Слова можуть мати антонімічні відношення на основі їхнього оцінного компонента:

*We have almost lost hold; we can no longer describe **happy man**, nor make any **celebration of joy**.*

*They were not simple folk, you see, though they were **happy**.*

*They were mature, intelligent, passionate adults whose lives were not **wretched**.*

*Indeed, after so long it would probably be **wretched** without walls about it to protect it, and darkness for its eyes, and its own excrement to sit in.*

*They know that if the **wretched** one were not there sniveling in the dark, the other one, the flute-player, could make no **joyful music** as the young riders line up in their beauty for the race in the sunlight of the first morning of summer.*

Однак антонімія не завжди базується на протиставленні позитивних та негативних оцінок. Іноді позитивне оцінювання протиставляється відсутності такого оцінювання.

*Its habits are too **uncouth** for it to respond to **humane** treatment.*

В цьому контексті слова другого ряду не надають негативних оцінок, вони просто відсутні в позитивних оцінках слів першого ряду.

Оцінка може бути пов'язана з моральними властивостями:

*The faces of small children are **amiably** sticky; in the **benign** gray beard of a man a couple of crumbs of rich pastry are entangled.*

*They feel **anger, outrage, impotence**, despite all the explanations.*

*At times one of the adolescent girls or boys who go see the child does not go home to **weep or rage**, does not, in fact, go home at all.*

Оцінні описи стосуються соціальних процесів:

*Let us not, however, have temples from which issue beautiful nude **priests** and **priestesses** already half in ecstasy and ready to copulate with any man or woman, lover or stranger, who desires union with the deep godhead of the blood, although that was my first idea.*

*Given a description such as this one tends to look next for the King, mounted on a splendid stallion and surrounded by his noble **knights**, or perhaps in a golden litter borne by great-muscled slaves.*

Додатково, оцінка зосереджується на соціальних класах: [4, с. 200, 477, 552]:
*Given a description such as this one tends to look next for the **King**, mounted on a splendid stallion and surrounded by his noble knights, or perhaps in a golden litter borne by great-muscled **slaves**.*

Деякі слова мають специфічний оцінний компонент, що відображає конкретну особливість чи рису.

- слова для оцінки зовнішності:

*It is **naked**. Its buttocks and thighs are a mass of festered sores, as it sits in its own excrement continually.*

*Given a description such as this one tends to look next for the King, mounted on a splendid stallion and surrounded by his noble knights, or perhaps in a golden litter borne by **great-muscled slaves**.*

- розумові здібності:

*It is **feeble-minded**. Perhaps it was born **defective**, or perhaps it has become **imbecile** through fear, malnutrition, and neglect.*

- характер особистості:

*They were **mature, intelligent, passionate** adults whose lives were not wretched.*

*«I will be **good**,» it says. «Please let me out. I will be **good!**»*

- професійні навички та вміння [8, с. 67-581]:

*Given a description such as this one tends to look next for the King, mounted on a splendid stallion and surrounded by his **noble knights**, or perhaps in a golden litter borne by great-muscled slaves.*

Лінгвістичний аналіз не повинен сприймати мову як щось монолітне та однорідне, адже вона не завжди діє згідно із сталими нормами та законами в усіх контекстах. Кожну мовну систему вважають комплексним кодом, основу якого становлять норми літературної мови, що далі розкладаються на серію підсистем — функціональні стилі. Іншими словами, літературна мова представляє собою

одну з форм загальної мовної системи, тоді як мова художніх творів, преси, наукових робіт та офіційних документів є її специфічними проявами [74, с. 30].

Заснування глибокого аналізу функцій мови з урахуванням функціональних стилів пов'язують з науковою роботою О. Островської. Ключовим аспектом її теорії є диференціація стилів відповідно до їхніх фундаментальних ролей — забезпечення комунікації, передачі інформації та впливу — у межах комунікативного акту [61, с. 6].

Комунікативна функція в широкому значенні є основою всієї мовної діяльності. У вузькому розумінні, вона охоплює застосування мови в контекстах, де мовець не прагне негайно донести до співрозмовника певну інформацію, а прагне створити комфортне середовище спілкування, налаштувати слухача на сприйняття подальшої інформації або залучити його увагу [74, с. 48].

Окрім того, існує потреба використання мови для передачі інформації та впливу на співрозмовника, що Виноградов визначив як окрему функцію, що найбільш повно реалізується у художній літературі. Проте, сучасна лінгвістика вказує на те, що грані між функціональними стилями не є жорсткими. Аналізуючи стилі, необхідно враховувати жанрові особливості різних текстів (наприклад, відмінності між науковою монографією та романом, науковою статтею та оповіданням). Деякі характеристики, які раніше вважались властивими лише художній літературі: застосування емоційно насиченої лексики, можуть також зустрічатися в інших стилях.

Кожен функціональний стиль, незважаючи на свою власну унікальність та обмеження в контексті інших стилів, одночасно являє собою комплексне та диференційоване явище. Така різноманітність в значній мірі обумовлена існуванням різних жанрів текстів, що належать до певного стилю, що умовно позначаються як «жанр».

Жанрова система має інтегровану та ієрархічно організовану структуру, в рамках якої існують жанри, асоційовані з висловленням та формулюванням теоретичних постулатів в науково-технічному дискурсі, до яких відносяться, зокрема, монографії, статті та доповіді; а також жанри, які носять науково-

нормативний характер – реферати та анотації. Розгалужена класифікація текстів, що існує всередині кожного жанру, подає можливість для їх подальшої типологізації: наприклад, журнальна стаття може мати оглядовий, експериментальний характер, може бути статтею-постановкою проблеми або полемічною статтею. Відповідно, ми маємо ієрархічну послідовність: функціональний стиль – жанр – тип тексту як специфічний варіант жанру.

Науковий текст, відрізняючись раціональним відображенням реальності через логічні висновки та теоретичні концепції, контрастує з художнім текстом, який зорієнтований на чуттєве, емоційно насичене відтворення дійсності через засоби уяви та емоційного сприйняття. Така художня репрезентація залучає безпосередній життєвий матеріал та його емоційне та оцінне осмислення.

Аналізуючи роль оцінної лексики у типових мікротекстах художніх творів, зокрема описи персонажів, пейзажів та сцен дії, зазначимо, що портретні зображення можуть бути інтенсивно сконцентрованими та розподіленими протягом тексту у вигляді послідовності портретних вкраплень, які поступово додають нові риси або поглиблюють вже існуючі.

Інтенсивно сконцентрований портрет вирізняється складною художньою структурою, яка досягається завдяки поєднанню оцінної лексики (інгерентної та потенційної) з використанням різноманітних тропів (метафора, метонімія, порівняння та різні види епітетів). Така багат шарова художня структура дозволяє виражати багатий спектр інформації, який є недоступним для простих мовних структур.

Зразки подібно сконцентрованих художніх портретів можна знайти у реченнях:

Some were decorous: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked.

It is so thin there are no calves to its legs; its belly protrudes; it lives on a half-bowl of corn meal and grease a day.

В літературній творчості портретні зображення, що розподіляються у тексті, іноді структуровані на контрасті, коли зовнішні риси персонажа ставляться в опозицію до його внутрішнього світу.

How describe the citizens of Omelas?

They were not simple folk, you see, though they were happy.

But we do not say the words of cheer much any more.

Some were decorous: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked.

У описах портретів та пейзажів особливого значення набуває кольорова палітра. Епітети, що передають колір, здобувають додаткові нюанси значень у залежності від характеру порівнянь та асоціацій, пов'язаних з кожним індивідуальним кольоровим образом, отримуючи в тексті визначені емоційно-оцінні конотації, які можуть бути позитивними та негативними.

The air of morning was so clear that the snow still crowning the Eighteen Peaks burned with white-gold fire across the miles of sunlit air, under the dark blue of the sky.

In the silence of the broad green meadows one could hear the music winding throughout the city streets, farther and nearer and ever approaching, a cheerful faint sweetness of the air from time to time trembled and gathered together and broke out into the great joyous clanging of the bells.

In the streets between houses with red roofs and painted walls, between old moss-grown gardens and under avenues of trees, past great parks and public buildings, processions moved.

Виклад дій чи емоційних станів персонажів у літературних творах неухильно взаємопов'язаний з іншими описовими елементами, такими як контекстуальні деталі, властивості та особливості персонажів, що беруть участь у згаданій події.

In one corner of the little room a couple of mops, with stiff, clotted, foul-smelling heads, stand near a rusty bucket.

The floor is dirt, a little damp to the touch, as cellar dirt usually is.

It picks its nose and occasionally fumbles vaguely with its toes or genitals, as it sits hunched in the corner farthest from the bucket and the two mops.

Отже, концепція оцінки тісно пов'язана з вираженням емоційного відношення особи до предмета або явища. Визначаючи свою позицію, автор висловлює позитивне або негативне ставлення. В контексті словникового значення оцінка часто з'являється у вигляді емотивного компоненту, що включає раціональну та емоційну оцінку.

1.3. Особливості художнього дискурсу у процесі перекладу

Багато оцінних слів мають потенційний емотивний аспект. Все навколо викликає в людині реакцію, що відображає її оцінку.

Варто зазначити, що оцінний аспект виникає завдяки застосуванню нейтральних слів, які в конкретному контексті отримують оцінний відтінок: *mind, black, normal, serpent* і т. д. Узуально-оцінні слова представлені прикметниками, прислівниками, іменниками та дієсловами, що характеризують якості або властивості предметів, дій та станів та дають позитивну чи негативну думку щодо предмета оцінки.

Виділяють два методи артикуляції оцінних суджень:

- вербальний (використання лінгвістичних елементів);
- невербальний (вираження за допомогою обличчя, жестів, пантоміміки тощо).

Вважаємо за необхідне зосередити увагу на першому із зазначених методів [75].

1. Категорія оцінки на морфологічному рівні.

У морфологічному аналізі найчастіше для реалізації категорії оцінки використовуються прикметники, іменники, прислівники та дієслова.

Рідше використовуються вигуки, займенники та числівники.

Серед них найпопулярнішими є прикметники, зокрема якісні прикметники, що характеризують особливості та властивості осіб, предметів, фактів та явищ.

На другому місці іменники з емоційним забарвленням, що дозволяють яскраво та точно передати оцінку події чи явища.

У дослідженому текстовому просторі також присутній великий обсяг оцінних прислівників, що використовуються для висловлення ставлення до дії, а не до співбесідника чи ситуації в цілому. Дієслова та фразові дієслова, хоча й можуть висловлювати суб'єктивне ставлення, у дослідженні займають менше місце.

2. Категорія оцінки на лексичному рівні.

Варто підкреслити, що актуалізація категорії оцінки на лексичному рівні здійснюється за допомогою стилістичних фігур та тропів, які сприяють посиленню ефекту оцінювання і виразності мовленнєвих засобів.

Досвідчений перекладач прагне використовувати стилістичні техніки, застосовані в оригінальному тексті, з метою максимізації яскравості та впливу на читача, який прагнув досягти автор оригіналу. У своєму арсеналі перекладач має два методи: точне відтворення стилістичних засобів оригіналу, вибір засобу, який найбільш точно зможе відтворити емоційний вплив на читача.

Цей метод відомий як стилістична компенсація; не завжди коректно передавати «метафору метафорою», але необхідно передавати «емоції емоціями», тобто акцентувати увагу на емоційному аспекті. Для перекладача більш важливо передати не форму, але функцію стилістичного засобу, що передбачає певну свободу вибору: наприклад, лексичні засоби можуть бути передані за допомогою граматичних і так далі.

Передаючи стилістичні засоби (метафори, епітети, порівняння, алюзії, прислів'я та інші), перекладач повинен визначити, чи буде коректним рішення зберегти цей стилістичний елемент, або все ж таки потрібно його замінити. Причинами для заміни можуть слугувати особливості комбінаторики слів у цільовій мові, їх вживання та національні особливості стилістичних систем різних мов.

Часто бажання перекладача «вдосконалити» авторський текст, незалежно від того, чи є це усвідомленим процесом, чи ні, може заважати роботі. Якщо

автор використовує той самий прикметник тричі поспіль, перекладач має бажання його замінити, оскільки це може здатися «недостатньо добре». В таких випадках заміна може бути виправданою. Можливо, у мові оригіналу саме в цьому контексті синонімічний ряд обмежений, тому вживання трьох однакових прикметників поспіль сприймається як норма.

Однак, може виникнути протилежна ситуація: автор міг прагнути підкреслити саме це слово, або в мові оригіналу таке повторення виникає з граматичних причин. Проте часто не виникає питання про те, як це було в оригіналі та як це може бути сприйнято читачами та мало бути задумано автором.

Важливо зробити текст читабельним у перекладі; на жаль, на практиці це часто означає, що все потрібно зробити гладеньким.

За висловлюванням М. Брандес, «письменник реалізує себе та свою точку зору не тільки через образ автора-оповідача, але також за допомогою свого мовлення та мови» [4, с. 105].

3. Категорія оцінки на синтаксичному рівні.

На рівні синтаксису формуються конотації, що відтворюють взаємозв'язки між оцінними мовними одиницями та існуючим об'єктом поза мовою, явищем чи користувачем. Конотативна інформація представляє собою продукт мовленнєвої діяльності та виникає у результаті активації експресивного потенціалу синтаксично-експресивних конструкцій.

Вона посилює вплив на індивіда, провокуючи у нього емоційно-оцінне ставлення до конкретного об'єкта, події чи стану. На синтаксичному рівні засобами трансмісії конотативної інформації є словосполучення та речення, а також повторення та реприза, які при перекладі на українську мову відтворюються альтернативними засобами, а саме:

- З використанням **повтору** в тексті його елементи зберігають оригінальні структурно-синтаксичні характеристики [8, с. 581, 631].

- У випадку **репризи** її складові частини виконують схожі граматичні ролі, використовуючи аналогічні структурні та лексичні засоби, а також спосіб опису [14].

4. Категорія оцінки на фонетичному рівні.

У процесі аналізу нами виділено фонетичні методи представлення категорії оцінки на основі художніх творів. Незважаючи на те, що автори не користуються фонетичною транскрипцією, існує ряд інших методів для передачі оцінно-емоційного забарвлення[19]:

- використання різних інтонаційних конструкцій;
- вигуки, які додають емоційне забарвлення мові;
- окличні речення для виклику реакції співрозмовника;
- подовження наголошених голосних для відображення емоцій;
- подовження приголосних для показу певних емоцій.

1.4. Ключові засади перекладацької методології, потенційні виклики та способи їх подолання

Переклад є комбінацією об'єктивних та суб'єктивних аспектів. Аналізуючи два переклади порівняно з оригіналом, можна помітити істотні відмінності не лише в оцінних словах, але й у глибокому семантичному змісті та структурі тексту. Це підтверджує великий внесок суб'єктивної сторони у перекладацьку діяльність. Кожен переклад визначається відмінностями між двома мовами та особистістю перекладача, його кваліфікацією, двомовними навичками та спроможністю. Незважаючи на те, що одним з ключових завдань перекладача є мінімізація суб'єктивності під час передачі інформації з оригіналу, суб'єктивність відіграє важливу роль у перекладі.

Нами було розглянуто праці британських та американських вчених, присвячених перекладацькій методології.

П. Ньюмарк — видатний перекладознавець ХХ століття, що вніс значний вклад у теорію перекладу. Автор розрізняє два основних підходи до перекладу

— семантичний та комунікативний. Оцінна лексика перекладається різними способами в залежності від того, який підхід вибрано. У семантичному перекладі важливо зберегти «точність» оцінки, у комунікативному — передати інтенцію автора так, як вона сприймалась б у мові-отримувачі. Додатково автор акцентує увагу на тому, що оцінні висловлювання часто мають глибокі культурні корені. Тому при перекладі такої лексики можуть виникати труднощі, оскільки культурні норми та цінності суттєво відрізняються [88].

Згідно з думкою П. Ньюмарка, у перекладі метафоричного образу можливі його зміни за двох обставин: по-перше, коли метафора є конвенційною для мови оригіналу, а в мові, на яку перекладається, існує інший традиційний відповідник; по-друге, коли метафора в контексті інформативного тексту виглядає незвично та її збереження в мові перекладу було б не на місці [88, с. 171].

На даний момент найбільш докладні практичні рекомендації стосовно перекладу метафор вважаються класифікації стратегій перекладу метафор П. Ньюмарка.

- 1) збереження образу в перекладеній мові;
- 2) заміну образу джерельної мови на типовий образ мови перекладу, який не конфліктує з культурою цільової мови;
- 3) відображення метафори за допомогою образного порівняння із збереженням початкового образу, хоча може змінитися його експресія;
- 4) переклад метафори (або образного порівняння) через образне порівняння (або іноді метафору) із поясненням його сенсу, що сприяє розумінню, але може призвести до втрати емоційного забарвлення висловлювання;
- 5) відтворення семантики метафори описовим методом, що застосовується, якщо метафора невизначена та її збереження було б невластивим, хоча деякі аспекти змісту можуть загубитися;
- 6) уникнення метафори, якщо вона є зайвою;
- 7) зберігання метафори з конкретизацією її сенсу з метою посилення образності.

М. Бейкер зазначає, що у контексті перекладу важливо звертати увагу на зміну значення оцінної лексики в залежності від ситуації вживання. Один з ключових викликів для перекладача, на її думку, полягає у врахуванні оцінних конотацій лексики та її денотативного значення.

М. Бейкер акцентує увагу на корпусних методах аналізу перекладу [83]. Однією з основних ідей Л. Венуті – концепція «невидимості» перекладача, що вказує на тенденцію згладжувати відмінності між вихідним текстом та його перекладом. Під час перекладу оцінної лексики перекладач стикається з вибором: відтворити нюанси та конотації вихідного тексту (роблячи свою роботу видимою) або прагнути до «невидимості», згладжуючи відмінності.

Дослідник закликає перекладачів бути критичними до культурних норм та стандартів, які вони відтворюють у своїх перекладах, та розглядає переклад як форму культурного спротиву [95].

В усьому своєму аналізі Л. Венуті підкреслює важливість критичного підходу до перекладацької практики та необхідність усвідомлення культурних та ідеологічних впливів, що формують перекладацькі рішення.

Дж. Мандей, у свою чергу, вказує на складність перекладу оцінної лексики через її полісемію та конотації. Одне слово в мові оригіналу має багато значень або нюансів, тому перекладач обирає найбільш підходяще з них в залежності від контексту та цільової аудиторії [93].

Дж. Мандей, як і М. Бейкер, звертає увагу на корпусну лінгвістику як засіб дослідження оцінної лексики. Аналіз корпусів допомагає визначити, як певні оцінні слова використовуються в різних контекстах та який доцільний переклад обрати.

Е. Пім в розглядає функціональний підхід до перекладу та акцентує увагу на його цілі в культурі [91].

За його твердженням, оцінна лексика стає предметом критики, якщо перекладач обере слова, невідповідні до відтінків оригіналу або, навпаки, що додають нові забарвлення.

Таким чином, дослідники перекладознавчої сфери визначили ключові умови, що викликають труднощі у практичному застосуванні:

- Культурний контекст: розуміння того, що слова – не вакуум, тому їхнє оцінне значення варіюється в різних культурах.
- Стилiстичні особливості: художній дискурс відрізняється від інших типів текстів, тому оцінна лексика використовується для досягнення конкретних стилістичних ефектів.
- Мовна компетентність перекладача: здатність перекладача правильно інтерпретувати та перекладати оцінну лексику залежить від його глибокого розуміння обох мов.
- Доступність джерел та ресурсів: наявність словників та інших джерел сприяє або ускладнює процес дослідження.

У перекладацькій методології допоміжною є класифікація методів використання лексичних стратегій:

1. Калькування – передача лексичної одиниці оригінального тексту через заміну її складових елементів: морфем або слів у контексті фіксованих фраз тощо на їхні лексичні аналоги в цільовій мові.

(4) Some were decorous: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked. – Деякі були статечні: старі люди у довгих прямих одезах рожево-бузкового і сірого кольорів, гробарі, спокійні, веселі жінки, що несли своїх немовлят і, йдучи, теревенили.

2. Додавання або розширення – залучення додаткових лексичних елементів у перекладі для вираження деталей тексту оригіналу.

(7) All the processions wound towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms, exercised their restive horses before the race. – Усі процесії звивалися до північної частини міста, де на просторому прибережному лузі, що звався Зелені Поля, хлопці і дівчата, оголені, під яскравим світлом, із довгими і вправними

руками, по кісточки у грязюці, готували своїх норовливих коней до перегонів.

3. Опущення або звуження – уникнення передачі неважливих змістовно слів з перевантаженим семантичним змістом, що можуть бути легко виведені з контексту.

(1) The ringing of the boats in harbor sparkled with flags. – На човнах у бухті майоріли прапори.

4. Перестановка або переміщення – використання аналогу лексичної одиниці з оригінальної мови в іншій частині висловлювання цільового тексту, змінюючи при цьому послідовність елементів.

(74) The floor is dirt, a little damp to the touch, as cellar dirt usually is. – Підлога земляна, трошки волога на дотик, як зазвичай буває в підвалі.

5. Генералізація – заміна слова з конкретним значенням у мові перекладу на слово цільової мови з більш загальним змістом.

6. Конкретизація – заміна слова загального змісту на слово цільової мови з більш конкретним значенням.

7. Логічна синонімія – використання синонімів у цільовій мові, що відповідають даному контексту.

8. Модуляція або змістовний розвиток – застосування слів або фраз з логічним продовженням оригінального значення.

(28) The trouble is that we have a bad habit, encouraged by pedants and sophisticates, of considering happiness as something rather stupid. – Проблема в тому, що у нас є погана звичка, підбурена педантами і витонченими людьми, вважати щастя чимось досить дурним.

Висновки до розділу 1

У розділі було систематизовано та проаналізовано існуючі теоретичні підходи до дослідження оцінної лексики в контексті художнього тексту. Зокрема, були розглянуті історія вивчення цього явища, ключові публікації та теорії, що сформували багатогранне розуміння ролі та значення оцінної лексики у художньому дискурсі.

В підпункті 1.1 надана детальна характеристика еволюції підходів до вивчення оцінної лексики, висвітлено основні наукові концепції та дослідження, що стали віхами в розвитку цієї області лінгвістики.

У пункті 1.2 представлено всебічний аналіз дефініції оцінної лексики, розглянуто її функціональний аспект та взаємозв'язок з художнім текстом. Було підкреслено, що оцінна лексика відіграє важливу роль у створенні емоційного фону твору та вираженні авторської позиції.

Пункт 1.3 присвячений аналізу особливостей художнього дискурсу в контексті його перекладу. Було визначено ключові аспекти, які впливають на інтерпретацію та відтворення оцінної лексики в іншомовному тексті, що є критично важливим для збереження авторського задуму та стилю.

У пункті 1.4 були досліджені ключові засади перекладацької методології, визначено потенційні виклики, що виникають під час перекладу оцінної лексики, та запропоновано способи їх подолання. Особлива увага була приділена необхідності глибокого розуміння культурного та історичного контексту, який є ключовим для ефективного відтворення оцінної лексики в перекладі.

Таким чином, у процесі передачі емоцій існує широкий спектр засобів на різних структурних та семантичних рівнях. Водночас, одним з ключових завдань перекладача є виявлення адекватних способів відтворення всієї гами емоційних відчуттів та висловлювань персонажів літературних творів.

Ця проблематика є надзвичайно актуальною та зацікавлює науковців, вона вимагає подальших практичних досліджень та аналізу інших літературних творів.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В ОПОВІДАННІ УРСУЛИ ЛЕ ГУЇН «ТІ, ХТО ПОКИДАЄ ОМЕЛАС»

2.1. Оцінна лексика, виражена іменниками

(1) *With a **clamor of bells** that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, **bright-towered by the sea**.*

Лексичне значення: *clamor of bells* викликає візуальний та аудіальний образ гучного, багатоголосого дзвону, що асоціюється зі святковістю.

Граматична характеристика:

clamor of bells – іменникове словосполучення.

Синтаксична характеристика:

clamor of bells – використовується як обставина способу дії.

Вид експресиву: оцінка явища, створює яскраві образи.

За класифікацією О. Бессонової, словосполучення *bright-towered by the sea* належить до слів опису атмосфери, оскільки передає красу та яскравість міста.

(6) *Children dodged in and out, their **high calls** rising like the swallows' **crossing flights** over the music and the singing.*

Лексичне значення:

high calls описує гучні, високі голоси дітей, що створює враження жвавості.

crossing flights використовується для порівняння з летючими ластівками, що надає образу легкості та грації.

Граматична характеристика:

high calls: іменник, множина.

crossing flights: іменникове словосполучення, множина.

Синтаксична характеристика: використовуються як обставини.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створюють жваву та радісну атмосферу.

У відповідності до класифікації О. Бессонової, порівняння *high calls rising like the swallows' crossing flights* відноситься до слів, що описують атмосферу. Це зумовлено тим, що воно передає відчуття легкості та радісної безтурботності, порівнюючи дитячі голоси з польотами ластівок.

(7) *All the processions wound towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, **naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms**, exercised their restive horses before the race.*

Лексичне значення: *bright air* створює образ ясного, сонячного дня.

Граматична характеристика:

bright air: іменник з описовим прикметником, словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: використовуються як означення.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, передають відчуття природності, свободи та активності.

За методикою аналізу, запропонованою О. Бессоновою, вираз *naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms* класифікується як слова оцінки зовнішності, оскільки він акцентує увагу на природній красі та грації дітей, підкреслюючи їхню свободу та невимушеність.

(8) *The horses wore **no gear at all but a halter without bit.***

Лексичне значення: Простий ошийник для коня без уздечки.

Цей вираз підкреслює простоту та природність, вказуючи на відсутність складного спорядження для коней.

Граматична характеристика: іменникове словосполучення з описовим прикметником, однина.

Синтаксична характеристика: використовується як частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.
 Функція експресиву в тексті: оцінна, передає відчуття простоти та природності.
 Відповідно до класифікації О. Бессонової, слова *no gear at all but a halter without bit* відносяться до опису професійних навичок. Це пов'язано з тим, що цей опис підкреслює вміння їздців впоратися з конями без додаткового устаткування, демонструючи високий рівень довіри та взаєморозуміння між ними.

(9) *Their manes were braided with streamers of silver, gold, and green.*

Лексичне значення: Смоги або стрічки сріблястого, золотистого та зеленого кольорів. Вираз викликає уявлення про яскраві та витончені кольори, що прикрашають гриви коней, надаючи їм святкового вигляду.

Грамматична характеристика: іменникове словосполучення з описовими прикметниками, множина.

Синтаксична характеристика: використовується як означення.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, передає відчуття святковості та краси.

За критеріями, визначеними О. Бессоною, вислів *braided with streamers of silver, gold, and green* класифікується як слова, що оцінюють зовнішність. Вона описує красиве оформлення грив коней, яке додає їм урочистості та святкового вигляду.

(13) *There was just enough wind to make the banners that marked the racecourse snap and flutter now and then.*

Лексичне значення: *banners* – прапори; викликає образ прапорів або стягів, які символізують святковість та офіційність події.

Грамматична характеристика:

banners: іменник, множина.

Синтаксична характеристика: *banners* – підмет.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює живий та динамічний образ.

Слідуючи класифікації О. Бессонової, вислів *just enough wind to make the banners snap and flutter* відноситься до опису атмосфери. Це пояснюється тим, що такий опис створює відчуття динамічності та передчуття, що посилює загальну атмосферу перед майбутньою гонкою.

(17) *They were not simple folk, you see, though they were happy.*

Лексичне значення: *simple folk* - прості люди; викликає асоціації з простотою, скромністю, або відсутністю складності.

Граматична характеристика: іменникове словосполучення з описовим прикметником, множина.

Синтаксична характеристика: підмет.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта;

Функція експресиву в тексті: оцінна.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів, що описують характер особистості. Вислів *not simple folk, though they were happy* вказує на глибину характеру та внутрішній стан особистостей, підкреслюючи, що їхнє щастя не є поверховим чи простим.

(18) *But we do not say the words of cheer much any more.*

Лексичне значення: слова радості та підтримки. Вислів натякає на слова, які викликають радість та піднесення, вказуючи на їх зменшене використання.

Граматична характеристика: іменникове словосполучення з описовим прикметником, множина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, вказує на зміни в спілкуванні або емоційному стані.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості. Вислів *do not say the words of cheer much any more*

відображає зміну у ставленні або емоційному стані автора, натякаючи на втрату позитивного світосприйняття.

(20) *Given a description such as this one tends to make certain assumptions.*

Лексичне значення: припущення або здогади. Вислів вказує на схильність до роблення певних припущень на основі наданої інформації.

Грамматична характеристика: іменник, множина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, відображає процес мислення або висновків.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до оцінки розумових здібностей. Вислів *tends to make certain assumptions* вказує на процес мислення та узагальнення, що є частиною розумової діяльності.

(21) *Given a description such as this one tends to look next for **the King, mounted on a splendid stallion and surrounded by his noble knights, or perhaps in a golden litter borne by great-muscled slaves.***

Лексичне значення: *King* викликає образ влади та авторитету.

Грамматична характеристика: іменник, однина.

Синтаксична характеристика: використовується як додаток.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створюють барвисті образи влади, розкоші та залежності.

За методикою аналізу, запропонованою О. Бессоновою, це речення відноситься до слів опису атмосфери. Фраза *the King, mounted on a splendid stallion* створює яскравий, урочистий образ, що відображає пишність та велич.

(23) *They did not use **swords**, or keep **slaves**.*

Лексичне значення:

swords - мечі; асоціюється з війною, боротьбою та захистом.

slaves – раби, викликає образ залежності, підпорядкування та відсутності свободи.

Граматична характеристика:

swords: іменник, множина.

slaves: іменник, множина.

Синтаксична характеристика: використовуються як додатки до присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, вказує на відсутність певних традиційних елементів влади та залежності.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, цей фрагмент належить до оцінки характеру особистості та соціальних умов. Вислів *did not use swords, or keep slaves* вказує на миролюбний та цивілізований характер суспільства, демонструючи їхню відмову від агресії та рабства.

(24) *They were not **barbarians**, I do not know the rules and laws of their society, but I suspect that they were singularly few.*

Лексичне значення: варвари, що часто асоціюється з некультурністю або дикістю.

Використання слова *barbarians* вказує на асоціації з дикістю, некультурністю або варварством, але тут воно використовується для заперечення цих якостей.

Граматична характеристика: іменник, множина.

Синтаксична характеристика: підмет.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, використовується для відкидання певного стереотипу.

Вислів *they were not barbarians* вказує на миролюбний та цивілізований характер суспільства, демонструючи їхню відмову від агресії та рабства.

(25) *As they did without **monarchy and slavery**, so they also got on without the stock exchange, the advertisement, the secret police, and the **bomb**.*

Лексичне значення: кожен з цих термінів має сильне символічне та соціальне значення, вказуючи на важливі аспекти політичних, економічних та соціальних систем.

Граматична характеристика: іменники, множина.

Синтаксична характеристика: додатки до присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, вказують на відсутність традиційних елементів суспільства.

(32) *We have almost **lost hold**; we **can no longer describe happy man, nor make any celebration of joy**.*

Лексичне значення:

lost hold вказує на втрату контролю або зв'язку.

happy man описує особу, яка перебуває в стані щастя.

celebration of joy передає ідею святкування або відзначення радості.

Граматична характеристика:

lost hold – прикметникове словосполучення, минулий час;

happy man – іменникове словосполучення;

celebration of joy - іменник з описовим іменником.

Синтаксична характеристика: частини складеного присудка або додатки.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, підкреслює відсутність здатності до щастя та радості.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до оцінки емоційного стану. Фраза *can no longer describe a happy man, nor make any celebration of joy* відображає емоційну відчуженість та втрату здатності відчувати або виражати позитивні емоції.

(28) *The trouble is that we have a bad habit, encouraged by **pedants and sophisticates**, of considering happiness as something rather stupid.*

Лексичне значення:

pedants - педанти;

sophisticates - утончені, складні особи; викликає образ осіб, що надмірно приділяють увагу деталям або які занадто складно мислять.

Граматична характеристика: іменники, множина;

Синтаксична характеристика: додатки;

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки;

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює критику ставлення до щастя.

Згідно з класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки соціальних установок. Словосполучення *considering happiness as something rather stupid* вказує на соціальну тенденцію знецінювати щастя, що відображає загальне ставлення до позитивних емоцій у суспільстві.

(36) *Omelas sounds in my words like a city in a fairy tale, long ago and far away, once upon a time.*

Лексичне значення:

fairy tale - казка; викликає асоціації з чарівністю, фантастикою та нереальністю.

once upon a time - фраза, що часто використовується для початку казкових оповідань; класичний вступ до казок, що надає історії характеру міфу чи легенди.

Граматична характеристика:

fairy tale - іменникове словосполучення;

once upon a time - вступна фраза.

Синтаксична характеристика: використовуються як обставини.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює казкову атмосферу в описі.

За класифікацією О. Бессонової, словосполучення *a city in a fairy tale* належить до слів опису атмосфери, оскільки воно створює уявлення про місто як про щось чарівне, незвичайне і неповторне, викликаючи образи старовинних та містичних місць.

(37) *Happiness is based on a just discrimination of what is necessary, what is neither necessary nor destructive, and what is destructive.*

Лексичне значення:

Happiness - щастя; викликає асоціації зі станом задоволення, благополуччя.

just discrimination - справедлива розбірливість; висловлює ідею справедливого розрізнення або оцінки.

Граматична характеристика:

Happiness - іменник, однина;

just discrimination - іменникове словосполучення.

Синтаксична характеристика:

Happiness - підмет;

just discrimination - частина присудка.

Вид експресиву:

Happiness - слова, які безпосередньо визначають емоції;

just discrimination - слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: експресивна та оцінна, висловлює погляд на природу щастя.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, фраза *a just discrimination of what is necessary* відноситься до оцінки розумових здібностей тому, що вона вказує на процес аналітичного мислення та здатність робити виважені вибори.

(56) *A boundless and generous contentment, a magnanimous triumph felt not against some outer enemy but in communion with the finest and fairest in the souls of all men everywhere and the splendor of the world's summer: This is what swells the hearts of the people of Omelas, and the victory they celebrate is that of life.*

Лексичне значення:

communion with the finest and fairest відображає гармонійне єднання з найкращим у людях.

splendor of the world's summer викликає образи краси та величі природи.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: підмети.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, описує позитивні емоційні стани та ідеали.

За методикою О. Бессонової, це речення належить до оцінки характеру особистості. Фраза *magnanimous triumph in communion with the souls of all men* підкреслює шляхетність та глибину почуттів, що не спрямовані на перемогу над кимось, а на гармонійну єдність зі світом.

(55) *The joy built upon successful slaughter is not the right kind of joy; it will not do; it is fearful and it is trivial.*

Лексичне значення: передає ідею радості, заснованої на насильстві або руйнуванні.

Граматична характеристика: іменник, однина.

Синтаксична характеристика: підмет.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює негативну оцінку певного типу радості.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості. Фраза *not the right kind of joy* вказує на негативне моральне судження про особистість, яка знаходить задоволення у насильстві, підкреслюючи її жорстокість і поверховість.

(40) *If so, please **add an orgy**. If an **orgy** would help, don't hesitate.*

Лексичне значення: оргія, часто асоціюється з надмірністю або неконтрольованим задоволенням. Використання слова *orgy* викликає асоціації з безладдям, з розгулом та екстравагантністю.

Граматична характеристика: іменник, однина.

Синтаксична характеристика: додаток.

Вид експресиву: слова, які мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, використовується для надання тексту більш екстравагантного або шокуючого характеру.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення можна інтерпретувати як оцінку характеру особистості. Заклик *add an orgy* (додайте оргію) відображає критику соціальних умов, де прагнення до задоволення вважається важливим, або ж показує характер особистості, яка віддає перевагу екстравагантним і надмірним формам вираження емоцій.

(43) *Surely the beautiful nudes can just wander about, offering themselves like divine souffles to the hunger of the needy and the rapture of the flesh.*

Лексичне значення: *beautiful nudes* викликає образи краси і відвертості.

divine souffles асоціюється з чимось легким, делікатним, і, можливо, святим.

hunger of the needy передає образ потреби або бажання.

rapture of the flesh відображає фізичне задоволення або насолоду.

Граматична характеристика: іменники з описовими прикметниками.

Синтаксична характеристика: додатки або обставини.

Вид експресиву: слова, які мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, описує чуттєві образи та емоції.

За класифікацією О. Бессонової, словосполучення *the beautiful nudes* належить до слів для оцінки зовнішності, оскільки воно прямо стосується фізичного вигляду людей, описуючи їхню красу та викликаючи асоціації з гармонією та естетикою.

(53) *The sense of victory, surely, the celebration of courage.*

Лексичне значення:

sense of victory відображає відчуття успіху або триумфу.

celebration of courage передає ідею прославлення хоробрості або відваги.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: підмети.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, описує емоційні стани та важливість певних цінностей.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, фраза *the celebration of courage* відноситься до оцінки характеру особистості тому, що вона відображає пошану та захоплення хоробрістю, що є однією з якостей характеру.

(54) *But as we did without clergy, let us do without soldiers.*

Лексичне значення:

clergy відноситься до релігійного духовенства, що відображає певну соціальну структуру.

soldiers асоціюються з військовими, символізуючи владу та конфлікти.

Граматична характеристика: іменники, множина.

Синтаксична характеристика: додатки до присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, вказує на відсутність традиційних соціальних інститутів.

За класифікацією О. Бессонової, це речення можна вважати оцінкою соціальних норм та установок. Вислів *did without clergy, do without soldiers* вказує на певний соціальний порядок або підхід, який відмовляється від традиційних інституцій влади.

(46) *One thing I know there is none of in Omelas is guilt.*

Лексичне значення: Провина, відчуття відповідальності за щось погане або невірне. Використання слова *guilt* вказує на відсутність відчуття провини або зобов'язань, підкреслюючи можливо вільний від суспільних табу або обмежень характер суспільства.

Граматична характеристика: іменник, однина.

Синтаксична характеристика: підмет.

Вид експресиву: слова, які безпосередньо визначають емоції.

Функція експресиву в тексті: оцінна, вказує на відсутність певного емоційного стану в суспільстві.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, речення *none of in Omelas is guilt* належить до опису атмосфери. Воно підкреслює відсутність відчуття провини серед жителів, що може свідчити про їхній внутрішній спокій та гармонію.

(51) *For more **modest tastes** I think there ought to be beer.*

Лексичне значення: *modest tastes* - скромні уподобання; відображає більш скромні або традиційні уподобання.

Граматична характеристика: прикметникове словосполучення, множина;

Синтаксична характеристика: додаток.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює погляд на більш традиційні форми розваг або відпочинку.

(49) *I thought at first there were no **drugs**, but that is puritanical.*

Лексичне значення: наркотики; викликає асоціації з наркотичними речовинами, які впливають на свідомість та сприйняття.

Граматична характеристика: іменник, множина.

Синтаксична характеристика: додаток.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює погляд на використання наркотиків та моральну оцінку цього.

(57) *I don't think many of them need to take **drooz**.*

Лексичне значення: конкретний тип наркотику чи стимулятора.

Вживання слова *drooz* вказує на конкретний наркотик або стимулятор, який має певний вплив на людину.

Граматична характеристика: іменник, однина.

Синтаксична характеристика: додаток до присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, вказує на необов'язковість використання цього стимулятора.

(58) *Most of the **processions** have reached the **Green Fields** by now.*

Лексичне значення:

processions відноситься до організованих груп людей, які йдуть або рухаються разом, часто в контексті святкування або ритуалу.

Green Fields має асоціації з природними, спокійними просторами.

Граматична характеристика: іменники, множина.

Синтаксична характеристика: підмет і додаток.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, описує рух та локацію процесій.

(61) *The **youths and girls** have **mounted their horses** and are beginning to **group around the starting line** of the course.*

Лексичне значення:

youths and girls - молоді чоловіки та дівчата; підкреслюють енергію та активність.
mounted their horses описує дію сідлання коней, що вказує на підготовку до змагань або свята.

group around the starting line відображає сцену збору біля стартової лінії, підкреслюючи атмосферу змагання.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, однина та множина.

Синтаксична характеристика: підмети і додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, описує дії та атмосферу події.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки професійних навичок або вмінь. Опис дій молодих людей, які сідають на коней та готуються до змагань, відображає їхні вміння у верховій їзді.

(60) *The faces of small children are amiably sticky; in the benign gray beard of a man a couple of crumbs of rich pastry are entangled.*

Лексичне значення: обличчя маленьких дітей; викликає образи невинності та щастя.

amiably sticky передає образ дитячих облич забруднених у приємний спосіб.

benign gray beard of a man - добродушна сива борода чоловіка; описує доброзичливого старшого чоловіка.

crumbs of rich pastry вказують на залишки смачної їжі.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, однина та множина.

Синтаксична характеристика: підмети і додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює теплі та затишні образи.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до слів оцінки зовнішності. Опис *amiably sticky* облич дітей і *benign gray beard of a man* з крихтами пирога вказує на зовнішній вигляд персонажів, надаючи їм миловидного і затишного виразу.

(59) *A marvelous smell of cooking goes forth from the red and blue tents of the provisioners.*

Лексичне значення:

marvelous smell of cooking описує привабливий та приємний запах їжі.

tents of the provisioners відноситься до місць, де готують їжу, підкреслюючи атмосферу ринку або фестивалю.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: підмет і додаток.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, описує приємні аспекти середовища.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери.

Опис *marvelous smell of cooking* створює атмосферу свята та гастрономічного задоволення, надаючи читачеві відчуття присутності в місці події.

(45) *Let tambourines be struck above the copulations, and the glory of desire be proclaimed upon the gongs.*

Лексичне значення:

tambourines be struck створює образ музики та ритму.

copulations прямо вказує на сексуальні акти.

glory of desire висловлює ідею прославлення бажання.

gongs викликає образ великих, гучних музичних інструментів.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, що складаються з дієслів та іменників.

Синтаксична характеристика: присудки або обставини.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює образ свята та чуттєвості.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до слів опису атмосфери. Фраза *the glory of desire be proclaimed upon the gongs* створює атмосферу святкування та пристрасті, підкреслюючи емоційну інтенсивність моменту.

(66) *Sober-faced, the young riders stroke the horses' necks and soothe them, whispering. «Quiet, quiet, there my beauty, my hope...»*

Лексичне значення: передає образ молодих людей, активно залучених у верхову їзду.

Граматична характеристика: іменникове словосполучення.

Синтаксична характеристика: підмет,

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: експресивні, описують дії та взаємодію з конями.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості та професійних навичок. Вислів *sober-faced* і дії *stroke the horses' necks and soothe them* відображають спокій та відповідальність молодих вершників, а також їхнє вміння спілкуватися з тваринами.

(62) *An old woman, small, fat, and laughing, is passing out flowers from a basket, and tall young men wear her flowers in their shining hair.*

Лексичне значення:

old woman, small, fat, and laughing описує жінку з детальними особливостями, викликаючи образ радісної, життєрадісної особи.

Flowers from a basket символізують красу та природу, що є частиною опису.

tall young men передає образ молодості та краси.

flowers in their shining hair викликає образ краси та гармонії з природою.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, однина і множина.

Синтаксична характеристика: підмети та додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює барвисті образи.

За класифікацією О. Бессонової, це речення містить слова для оцінки зовнішності. Опис *small, fat, and laughing* стосується вигляду старої жінки, а *tall young men wear her flowers in their shining hair* стосується зовнішності молодих чоловіків.

(63) *A child of nine or ten sits at the edge of the crowd alone, playing on a wooden flute.*

Лексичне значення:

child of nine or ten вказує на конкретний вік дитини, підкреслюючи невинність і молодість.

wooden flute - дерев'яна флейта; символізує музику та простоту.

Граматична характеристика: іменникове словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: підмет і додаток.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює образ спокою та самотності.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки професійних навичок чи вміння. Дія *playing on a wooden flute* показує музичні здібності дитини.

(64) *As if that little private silence were the signal, all at once a trumpet sounds from the pavilion near the starting line: imperious, melancholy, piercing.*

Лексичне значення:

private silence передає образ особистого, інтимного моменту спокою.

trumpet викликає образ сильного, гучного звуку.

starting line вказує на місце початку змагання.

Грамматична характеристика: іменникові словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює настрій та атмосферу події.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до слів опису атмосфери. Фраза *a trumpet sounds: imperious, melancholy, piercing* створює емоційний фон та атмосферу очікування та напруження перед початком змагання.

(71) *In a basement under one of the beautiful public buildings of Omelas, or perhaps in the cellar of one of its spacious private homes, there is a room.*

Лексичне значення:

basement і *cellar* вказують на підземні простори, часто асоційовані з таємницями або ізоляцією.

beautiful public buildings та *spacious private homes* описують архітектуру та просторові характеристики будівель.

Грамматична характеристика: іменники, однина.

Синтаксична характеристика: підмети і додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створює образи місць, які можуть мати підвищену значимість у контексті розповіді.

За класифікацією О. Бессонової, словосполучення *beautiful public buildings of Omelas* належить до слів опису атмосфери, оскільки воно передає красу та велич міських споруд, контрастуючи їх з прихованим простором підвалу.

(69) *Do you believe? Do you accept the festival, the city, the joy?*

Лексичне значення: використовуються для опису конкретних аспектів місця дії.

Граматична характеристика: іменники, однина.

Синтаксична характеристика: додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: комунікативна, висловлює запитання до читача про його ставлення до описаного світу.

(67) *The crowds along the racecourse are like a field of grass and flowers in the wind.*

Лексичне значення:

crowds передає образ великої кількості людей.

racecourse вказує на місце проведення змагань.

field of grass and flowers викликає красивий образ природи.

Граматична характеристика: іменники, однина та множина.

Синтаксична характеристика: підмет та обставини місця.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює візуальний образ натовпу як частини природного ландшафту.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери.

Метафоричне порівняння *like a field of grass and flowers in the wind* створює образ живості та динаміки, який відображає атмосферу свята та енергію натовпу.

(68) *The Festival of Summer has begun.*

Лексичне значення: назва свята передає його значення та атмосферу радості та святкування.

Граматична характеристика: іменникове словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: підмет.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, описує початок важливої події у місті.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери. Просте твердження *The Festival of Summer has begun* вказує на початок значущої події, що приносить із собою радість та святкування.

(72) *It has one **locked door**, and **no window**. A **little light** seeps in **dustily** between **cracks in the boards**, **secondhand** from a **cobwebbed window** somewhere across the **cellar**.*

Лексичне значення:

locked door викликає образ недоступності та ізоляції.

no window асоціюється зі світлом та з'єднанням ззовні, а його відсутність посилює ізоляцію.

little light і *dustily* вказують на слабке проникнення світла в приміщення.

cracks in the boards і *cobwebbed window* створюють образ занедбаності та старості.

cellar вказує на підземне, закрите місце.

Граматична характеристика: іменники та прикметники, однина та множина.

Синтаксична характеристика: підмети і додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, описує атмосферу та стан приміщення.

За класифікацією О. Бессонової, це речення містить слова для опису атмосфери.

Опис *one locked door, and no window* та *a little light seeps in dustily* створює атмосферу занедбаності та ув'язнення, контрастуючи з іншими, більш живописними описами Омеласу.

(73) *In one corner of the little room a couple of mops, with stiff, clotted, foul-smelling heads, stand near a **rusty bucket**.*

Лексичне значення: підкреслює старість та неухильність.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, однина та множина.

Синтаксична характеристика: підмети та додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, передає враження від місця.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери. Опис *stiff, clotted, foul-smelling heads* мопів надає реалістичного відчуття занедбаності та забруднення, підсилюючи образ запущеності приміщення.

(74) *The floor is **dirt**, a little **damp touch**, as **cellar dirt** usually is.*

Лексичне значення:

dirt вказує на неочищену, природну поверхню підлоги.

damp to the touch описують відчуття вологості при дотику.

cellar dirt підкреслює характерний для підвалів тип підлоги.

Граматична характеристика: іменники та прикметники, однина.

Синтаксична характеристика: підмет і частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, описує стан підлоги та атмосферу приміщення.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до слів опису атмосфери. Опис *The floor is dirt, a little damp touch* створює відчуття фізичної присутності в підземному просторі, додаючи елементи сирості та незатишку.

(75) *The room is about **three paces long and two wide**: a mere broom closet or disused **tool room**.*

Лексичне значення:

three paces long and two wide дає уявлення про розміри кімнати.

broom closet і *disused tool room* передають образ маленької, невеликої кімнати, можливо використовуваної для зберігання.

Граматична характеристика: іменникові словосполучення, що містять числівники та прикметники, однина.

Синтаксична характеристика: підмет і частини присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, надає детальний опис маленького, непримітного приміщення.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до опису атмосфери, оскільки воно передає обмеженість та скромність приміщення. Вислів *a mere broom closet or disused tool room* підкреслює маленькі розміри та непривабливість цього місця, контрастуючи з більш яскравими описами інших частин міста.

(15) *Joyous! How is one to tell about joy?*

Лексичне значення: радісний. Використання слова *Joyous!* на початку речення виражає сильну емоцію радості.

Граматична характеристика: прикметник.

Синтаксична характеристика: вигук, використовується для вираження емоцій.

Вид експресиву: слова, які безпосередньо визначають емоції.

Функція експресиву в тексті: експресивна, передає сильне емоційне відчуття.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості. Вислів *How is one to tell about joy?* зосереджує увагу на внутрішньому переживанні радості, підкреслюючи його складність та нематеріальність.

2.2. Оцінна лексика, виражена прикметниками

(73) *In one corner of the little room a couple of mops, with stiff, clotted, foul-smelling heads, stand near a rusty bucket.*

Лексичне значення: описують занедбані предмети, створюючи образ неохайності.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення.

Синтаксична характеристика: додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, передає враження від місця.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери. Опис *stiff, clotted, foul-smelling heads* мопів надає реалістичного відчуття занедбаності та забруднення, підсилюючи образ запущеності приміщення.

(64) *As if that little private silence were the signal, all at once a **trumpet** sounds from the pavilion near the starting line: **imperious, melancholy, piercing.***

Лексичне значення: *imperious, melancholy, piercing* описує звучання труби як наказове, сумне та пронизливе.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: обставини.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює настрій та атмосферу події.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до слів опису атмосфери. Фраза *a trumpet sounds: imperious, melancholy, piercing* створює емоційний фон та атмосферу очікування та напруження перед початком змагання.

(52) *What else, what else belongs in the joyous city?*

Лексичне значення: місто, переповнене радістю. Вислів *joyous city* передає образ міста, наповненого радістю та щастям, підкреслюючи позитивний характер місця.

Граматична характеристика: прикметникове словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: додаток у запитальному реченні.

Вид експресиву: слова, які мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює позитивний образ міста.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до оцінки атмосфери.

Запитання *What else belongs in the joyous city?* спонукає роздуми про те, що становить сутність щасливого міста, вказуючи на багатство та різноманітність можливих компонентів його щастя.

(49) *I thought at first there were no drugs, but that is puritanical.*

Лексичне значення: пуританський, строгий; означає строгий, консервативний погляд або підхід, часто пов'язаний з моральною стриманістю.

Граматична характеристика: прикметник, однина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює погляд на використання наркотиків та моральну оцінку цього.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення належить до оцінки характеру особистості. Фраза *that is puritanical* відображає критичне ставлення до консервативних поглядів на вживання наркотиків, підкреслюючи, що таке ставлення може бути обмежувальним у контексті більш вільного та відкритого суспільства.

(1) *With a clamor of bells that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, **bright-towered** by the sea.*

Лексичне значення: *bright-towered* описує місто з яскраво освітленими вежами, що надає йому урочистий та святковий вигляд.

Граматична характеристика:

bright-towered – прикметникове словосполучення.

Синтаксична характеристика:

bright-towered – використовується як означення, описує особливість міста.

Вид експресиву: оцінка явища, створює яскраві образи.

Функція експресиву в тексті: Оцінна, створюють атмосферу свята та радості.

За класифікацією О. Бессонової, словосполучення *bright-towered by the sea* належить до слів опису атмосфери, оскільки передає красу та яскравість міста.

(3) *In the streets between **houses with red roofs and painted walls**, between old **moss-grown gardens** and under **avenues of trees**, past great parks and public buildings, processions moved.*

Лексичне значення: *red roofs* і *painted walls* створюють яскравий та кольоровий образ вулиць міста, надаючи їм живості та настрою.

moss-grown використовується для опису старих, але мальовничих садів, створюючи атмосферу історії та природного зростання.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення.

Синтаксична характеристика: використовуються як означення для опису характеристик будівель та садів.

Вид експресиву: Оцінні слова, які створюють кольорові, наочні образи.

Функція експресиву в тексті: Оцінна, створюють атмосферу та образність.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери, оскільки воно передає красу та живописність міського ландшафту. Опис *houses with red roofs and painted walls*, *old moss-grown gardens*, *avenues of trees* створює живий та колоритний образ міста.

(4) *Some were **decorous**: old people in long stiff robes of **mauve and gray**, grave master workmen, **quiet, merry** women carrying their babies and chatting as they walked.*

Лексичне значення:

decorous відображає поведінку, що характеризується гідністю та відповідністю.
mauve and gray описує кольори одягу, що надають образу стриманості та елегантності.

grave підкреслює серйозність та важливість особи.

quiet описує спокійний характер людей.

merry створює образ радісних та щасливих жінок.

Граматична характеристика:

decorous: прикметник, використовується для опису людей.

mauve and gray: прикметникове атрибутивне словосполучення, описує кольори.

grave: прикметник, описує особливість характеру.

quiet: прикметник, описує характер.

merry: прикметник, описує настрій.

Синтаксична характеристика: використовуються як означення.

Вид експресиву: Слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створюють атмосферу поваги, спокою та радості.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення містить слова для оцінки зовнішності та характеру особистості. Опис *old people in long stiff robes of mauve and gray* та *quiet, merry women carrying their babies* вказує на вигляд та поведінку учасників процесії, підкреслюючи їхній вік, стиль одягу та емоційний стан.

(5) *In other streets the **music beat faster**, a **shimmering of gong and tambourine**, and **the people went dancing**, the procession was a dance.*

Лексичне значення: *Shimmering* (блискучий, мерехтливий) описує візуальний та аудіальний ефект музики, надаючи їй яскравості, живості та динаміки.

Граматична характеристика: дієприкметник, використовується для опису звуку.

Синтаксична характеристика: використовується як обставина.

Вид експресиву: слово з оцінною конотацією, яке має у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створює образ динамічної, живої атмосфери.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери.

Вислів *music beat faster, a shimmering of gong and tambourine* і *the people went dancing* передає динамічну та святкову атмосферу вулиць.

(7) *All the processions wound towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, **naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms**, exercised their restive horses before the race.*

Лексичне значення:

naked описує незахищеність та природність.

mud-stained feet передає образ активності та безпосереднього контакту з природою.

long, lithe arms описує грацію та фізичну форму.

Граматична характеристика:

naked: прикметник, однина.

mud-stained feet: іменник з описовим прикметником, словосполучення, множина.

long, lithe arms: іменник з описовими прикметниками, словосполучення, множина.

Синтаксична характеристика: використовуються як означення.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, передають відчуття природності, свободи та активності.

За класифікацією О. Бессонової, словосполучення *naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms* належить до слів для оцінки

зовнішності. Цей опис відображає фізичну красу та витонченість молодих людей, їхню відкритість та гармонію з природним оточенням.

(10) *They flared their nostrils and pranced and boasted to one another; they were vastly excited, the horse being the only animal who has adopted our ceremonies as his own.*

Лексичне значення: *vastly excited* підсилює враження сильного збудження та енергії.

Грамматична характеристика:

vastly excited: прикметник з підсиленням, минулий час, множина.

Синтаксична характеристика: використовується як частина присудку.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створюють образ енергії та живості.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення містить слова для оцінки характеру особистості та поведінки тварин. Опис *flared their nostrils and pranced and boasted to one another* відображає емоційний стан і поведінку коней, які беруть участь у церемонії.

(11) *Far off to the north and west the mountains stood up half encircling Omelas on her bay.*

Лексичне значення: частково оточують місто Омелас.

Вислів передає образ гір, які частково оточують місто, створюючи відчуття захищеності та величності.

Грамматична характеристика: прикметникове словосполучення.

Синтаксична характеристика: обставина місця.

Вид експресиву: словосполучення з оцінною конотацією.

Функція експресиву в тексті: оцінна, передає відчуття величності та географічного розташування.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери. Вислів *mountains stood up half encircling Omelas on her bay* створює картину мальовничого та масштабного природного ландшафту, який оточує місто.

*(13) In the silence of the broad green meadows one could hear the music winding throughout the city streets, farther and nearer and ever approaching, a **cheerful faint sweetness** of the air from time to time trembled and gathered together and broke out into the **great joyous clanging** of the bells.*

Лексичне значення:

cheerful faint sweetness створює образ ніжного, радісного музичного звучання.

great joyous clanging передає сильне та радісне дзвінкання дзвонів.

Граматична характеристика:

cheerful faint sweetness: прикметникове словосполучення, однина.

great joyous clanging: прикметникове словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: використовуються як частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створюють атмосферу радості та святковості.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери. Опис *music winding throughout the city streets* та *the great joyous clanging of the bells* створює атмосферу святковості та радості, відображаючи динаміку та емоційне наповнення свята.

*(27) They were not simple folk, you see, though they were **happy**.*

Лексичне значення: *happy* – щасливий, радісний; виражає емоційний стан задоволення та радості.

Граматична характеристика: прикметник, однина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова, які безпосередньо визначають емоції.

Функція експресиву в тексті: оцінна.

(21) *Given a description such as this one tends to look next for the King, mounted on a **splendid stallion** and surrounded by his **noble knights**, or perhaps in a golden litter borne by **great-muscled slaves**.*

Лексичне значення:

splendid stallion передає образ величного та красивого коня.

noble knights асоціюється з хоробрістю та шляхетністю.

golden litter передає образ розкоші та багатства.

great-muscled slaves викликає образ сили та залежності.

Граматична характеристика:

splendid stallion: прикметникове словосполучення, однина.

noble knights: прикметникове словосполучення, множина.

golden litter: прикметникове словосполучення, однина.

great-muscled slaves: прикметникове словосполучення, множина.

Синтаксична характеристика: використовуються як частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створюють барвисті образи влади, розкоші та залежності.

За методикою аналізу, запропонованою О. Бессоновою, це речення відноситься до слів опису атмосфери. Фраза *the King, mounted on a splendid stallion* створює яскравий, урочистий образ, що відображає пишність та велич.

(26) *Yet I repeat that these were not **simple folk**, not **dulcet shepherds**, **noble savages**, **bland utopians**.*

Лексичне значення:

simple folk - прості люди;

dulcet shepherds - милозвучні пастухи;

noble savages - благородні дикунці;

bland utopians - невиразні утопісти.

Кожен з цих виразів викликає певні асоціації чи стереотипи – від простоти до ідеалізованих образів.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення, множина.

Синтаксична характеристика: означення або частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, використовуються для відкидання певних стереотипів або ідеалізованих образів.

(33) *They were **mature, intelligent, passionate adults** whose lives were not **wretched**.*

Лексичне значення:

mature - зрілі;

intelligent - розумні;

passionate - пристрасні; передає образ дорослих з позитивними якостями.

wretched – нещасний; використовується для відкидання ідеї про нещасливе чи бідне життя.

Граматична характеристика:

mature, intelligent, passionate adults - прикметники та іменник, множина; *wretched* - прикметник, однина.

Синтаксична характеристика:

mature, intelligent, passionate adults – підмет, означення;

wretched - частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює позитивне ставлення до характеристик осіб.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості та розумових здібностей. Фраза *mature, intelligent, passionate adults* вказує на високий рівень розвитку та емоційної зрілості людей, підкреслюючи їхню складність та глибину характеру.

(27) *They were **not less complex than us**.*

Лексичне значення: складний, багатогранний. Використання слова *complex* натякає на складність, глибину чи багатогранність характеристик чи особливостей суспільства або особистостей.

Граматична характеристика: прикметник, однина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює порівняння складності.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки розумових здібностей та характеру особистості. Фраза *not less complex than us* вказує на високий рівень інтелектуальної та емоційної складності персонажів, порівнянний із рівнем співрозмовника або спостерігача.

(28) *The trouble is that we have a bad habit, encouraged by pedants and sophisticates, of considering happiness as something rather stupid.*

Лексичне значення: *stupid* – дурний, безглуздий використовується для оцінки щастя як чогось несерйозного або тривіального.

Граматична характеристика: прикметник, однина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова, які безпосередньо визначають емоції.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює критику ставлення до щастя.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості. Опис *a bad habit, encouraged by pedants and sophisticates* підкреслює негативне ставлення до простих радощів життя, показуючи певну зарозумілість чи інтелектуалізацію.

(29) *Only pain is intellectual, only evil interesting.*

Лексичне значення: *pain* - біль;

evil - зло; *pain* і *evil* використовуються для висловлення ідей, що пов'язані з негативними аспектами людського досвіду.

intellectual - інтелектуальний;

interesting – цікавий; *intellectual* і *interesting* надають цим поняттям вагу та значимість.

Граматична характеристика: прикметники, однина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова, які безпосередньо визначають емоції або мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює погляд на значимість болю і зла. За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до оцінки характеру особистості. Вислів *Only pain is intellectual, only evil interesting* критикує схильність до переоцінки негативних аспектів життя, підкреслюючи обмеженість такого погляду.

(30) *This is the treason of the artist: a refusal to admit the banality of evil and the terrible boredom of pain.*

Лексичне значення: описує біль як щось втомливе та нудне.

Граматична характеристика: прикметникове словосполучення.

Синтаксична характеристика: означення.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює критичний погляд на підход митця до зображення зла та болю.

(38) *In the middle category, however – that of the unnecessary but undestructive, that of comfort, luxury, exuberance, etc. – they could perfectly well have central heating, subway trains, washing machines, and all kinds of marvelous devices not yet invented here, floating light-sources, fuelless power, a cure for the common cold.*

Лексичне значення:

unnecessary but undestructive передає ідею про речі, які не є життєво необхідними, але не шкідливі.

comfort, luxury, exuberance описує стан зручності, багатства та розкоші.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення, що складаються з прикметників та іменників.

Синтаксична характеристика: обставини та додатки.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює уявлення про різні аспекти життя та їх значення.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки професійних навичок та вмінь. Опис *marvelous devices not yet invented here* вказує на високий рівень технологічного розвитку та інноваційних можливостей у суспільстві Омелас.

(56) *A boundless and generous contentment, a magnanimous triumph felt not against some outer enemy but in communion with the finest and fairest in the souls of all men everywhere and the splendor of the world's summer: This is what swells the hearts of the people of Omelas, and the victory they celebrate is that of life.*

Лексичне значення:

boundless and generous contentment описує стан глибокого задоволення та щедрості.

magnanimous triumph передає ідею благородного триумфу.

Граматична характеристика: прикметникові словосполучення, однина.

Синтаксична характеристика: частини присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, описує позитивні емоційні стани та ідеали.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до оцінки характеру особистості. Вислів *a boundless and generous contentment, a magnanimous triumph* відображає глибоке відчуття єдності, миру та гармонії серед людей Омелас, підкреслюючи їхню здатність відчувати спільність та радість життя.

(55) *The joy built upon successful slaughter is **not the right kind of joy**; it will not do; it is **fearful** and it is **trivial**.*

Лексичне значення:

fearful і *trivial* описують тип радості як лякаючий та незначний.

Граматична характеристика: прикметник, однина.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює негативну оцінку певного типу радості.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості. Фраза *not the right kind of joy; it is fearful and it is trivial* вказує на моральну оцінку виду радості, яка ґрунтується на насильстві, підкреслюючи її негативний характер та неприйнятність.

(50) *For those who like it, the **faint insistent sweetness of drooz** may perfume the ways of the city, drooz which first brings a **great lightness and brilliance** to the mind and limbs, and then after some hours a **dreamy languor**, and **wonderful visions** at last of the very **arcane and inmost secrets of the Universe**, as well as **exciting the pleasure of sex beyond all belief**; and it is **not habit-forming**.*

Лексичне значення: словосполучення створюють детальний опис ефектів вживання *drooz*, викликаючи різноманітні образи та відчуття.

Граматична характеристика: словосполучення, що складаються з прикметників, іменників, які описують стан або дію.

Синтаксична характеристика: обставини чи додатки.

Вид експресиву: слова, які мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює барвистий та чуттєвий опис наркотичних речовин.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки розумових здібностей та характеру особистості. Вислів *brings a great lightness and brilliance to the mind and limbs, and then a dreamy languor, and wonderful visions*

вказує на вплив речовини на психічний стан, викликаючи змінені стани свідомості, які впливають на сприйняття і мислення.

(66) *Sober-faced, the young riders stroke the horses' necks and soothe them, whispering. «Quiet, quiet, there my beauty, my hope...»*

Лексичне значення: описує серйозний або задуманий вираз обличчя, вказуючи на спокій та контроль.

Граматична характеристика: прикметникове словосполучення;

Синтаксична характеристика: означення.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: оцінна, описує вираз обличчя.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості та професійних навичок. Вислів *sober-faced* і дії *stroke the horses' necks and soothe them* відображають спокій та відповідальність молодих вершників, а також їхнє вміння спілкуватися з тваринами.

2.3. Оцінна лексика, виражена дієсловами

(2) *The ringing of the boats in harbor sparkled with flags.*

Лексичне значення: використання слова *sparkled* у цьому контексті має на меті створити яскравий образ, уявлення про блиск і світіння, яке асоціюється з радістю та святковістю.

Граматична характеристика: *sparkled* - дієслово, вжито у минулому часі, описує стан предметів.

Синтаксична характеристика: Використовується як присудок.

Вид експресиву: Слово з оцінною конотацією, використовується для створення яскравого образу.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створює образ святковості та радості.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери, оскільки воно передає яскраву та святкову атмосферу в гавані. Фраза *sparkled*

with flags створює візуальний образ, який відображає радість та яскравість свята на воді.

(6) *Children dodged in and out, their high calls rising like the swallows' crossing flights over the music and the singing.*

Лексичне значення:

dodged передає активність та рухливість дітей, надаючи динаміку опису.

Граматична характеристика:

dodged: дієслово, минулий час, однина.

Синтаксична характеристика: використовуються як обставина.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створюють жваву та радісну атмосферу.

У відповідності до класифікації О. Бессонової, порівняння *high calls rising like the swallows' crossing flights* відноситься до слів, що описують атмосферу. Це зумовлено тим, що воно передає відчуття легкості та радісної безтурботності, порівнюючи дитячі голоси з польотами ластівок.

(10) *They flared their nostrils and pranced and boasted to one another; they were vastly excited, the horse being the only animal who has adopted our ceremonies as his own.*

Лексичне значення:

flared their nostrils передає збудження та активність коней.

pranced описує легку та граційну ходу коней.

vastly excited підсилює враження сильного збудження та енергії.

Граматична характеристика:

flared their nostrils: дієслівнеє лозсполучення, минулий час, множина.

pranced: дієслово, минулий час, множина.

vastly excited: прикметник з підсиленням, минулий час, множина.

Синтаксична характеристика: використовуються як присудки або частини присудків.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створюють образ енергії та живості.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення містить слова для оцінки характеру особистості та поведінки тварин. Опис *flared their nostrils and pranced and boasted to one another* відображає емоційний стан і поведінку коней, які беруть участь у церемонії.

(12) *The air of morning was so clear that the snow still crowning the Eighteen Peaks **burned with white-gold fire** across the miles of sunlit air, under the dark blue of the sky.*

Лексичне значення: виглядає як біле-золоте полум'я. Вислів створює яскравий образ сонячних променів, що відбиваються від снігу на вершинах гір, створюючи відчуття магічності та краси.

Граматична характеристика: дієслівне словосполучення.

Синтаксична характеристика: частина присудка, описує стан.

Вид експресиву: словосполучення з оцінною конотацією.

Функція експресиву в тексті: оцінна, створює образ краси та чистоти природи.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення також належить до слів опису атмосфери. Вислів *burned with white-gold fire* вказує на красу та величність природного ландшафту, створюючи вражаючий образ чистоти ранкового повітря і світанку.

(13) *There was just enough wind to make the **banners that marked the racecourse snap and flutter** now and then.*

Лексичне значення: *snap and flutter* – різкий рух та мерехтіння на вітрі; передає рух прапорів на вітрі, що надає сцені живості та динаміки.

Граматична характеристика: дієслівне словосполучення, складається з двох дієслів, теперішній час, множина.

Синтаксична характеристика: присудок.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, створює живий та динамічний образ.

За класифікацією О. Бессонової, це речення належить до слів опису атмосфери.

Опис *banners that marked the racecourse snap and flutter* передає динаміку та візуальну естетику, асоційовану з підготовкою до гонок.

(19) All smiles have become archaic.

Лексичне значення: усмішки стали застарілими або вийшли з моди.

Вислів передає ідею про те, що усмішки стали застарілими або неактуальними, що може вказувати на зміни в культурі або емоційних виявах.

Граматична характеристика: словосполучення, теперішній час, множина.

Синтаксична характеристика: підмет і присудок.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, відображає зміни в суспільних нормах або відношеннях.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення можна інтерпретувати як оцінку характеру особистості. Фраза *smiles have become archaic* відображає зміну у ставленні або емоційному стані суспільства, втрату простих радощів або зміну культурних цінностей.

(22) But there was no king.

Лексичне значення: відсутність короля. Вислів використовується для підкреслення відсутності центральної, традиційно важливої фігури влади в цьому контексті.

Граматична характеристика: заперечення з іменником, однина.

Синтаксична характеристика: підмет і присудок.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, підкреслює відсутність традиційної влади.

(31) *But to praise despair is to condemn delight, to embrace violence is to lose hold of everything else.*

Лексичне значення:

praise despair висловлює ідею возвеличення відчаю.

condemn delight передає думку про засудження радості.

embrace violence описує прийняття насильства.

lose hold of everything else вказує на втрату контролю над іншими аспектами життя.

Граматична характеристика: дієслівні словосполучення, що складаються з дієслова та іменника.

Синтаксична характеристика: частини складеного присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: оцінна, висловлює критичне ставлення до певних поведінкових патернів.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості. Фраза *to praise despair is to condemn delight, to embrace violence is to lose hold of everything else* критикує схильність до негативізму та насильства, вказуючи на важливість збереження позитивних людських цінностей.

(35) *I wish I could convince you.*

Лексичне значення: переконати, змусити повірити або прийняти певну думку.

Використання слова *convince* передає бажання переконати, вказуючи на сильне бажання спонукати слухача або читача прийняти певну точку зору чи інформацію.

Граматична характеристика: дієслово, інфінітив.

Синтаксична характеристика: частина присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: комунікативна, висловлює бажання вплинути на сприйняття або думку читача.

(34) *O miracle! But I wish I could describe it better.*

Лексичне значення: О, диво! Використання вигуку *O miracle!* висловлює захоплення та подив.

Граматична характеристика: вигук.

Синтаксична характеристика: вигук, використовується для вираження емоцій.

Вид експресиву: слова, які безпосередньо визначають емоції.

Функція експресиву в тексті: експресивна, висловлює сильне емоційне враження.

(39) *But even granted trains, I fear that Omelas so far strikes some of you as goody-goody.*

Лексичне значення: використовується для опису чогось надмірно пристойного або неправдоподібно добродесного.

Граматична характеристика: прикметник, однина.

Синтаксична характеристика: означення.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: Оцінна, характеризує сприйняття міста Омелас.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості або соціальних установок. Фраза *Omelas so far strikes some of you as goody-goody* вказує на можливе сприйняття міста як надмірно ідеалізованого чи утопічного, підкреслюючи ставлення до його соціальних норм.

(44) *Let them join the processions.*

Лексичне значення: приєднатися до процесій або парадів. Використання цієї фрази вказує на інтеграцію в соціальні чи культурні події, асоціюється з участю в громадських заходах або святкуваннях.

Граматична характеристика: дієслівне словосполучення, складається з дієслова та іменника.

Синтаксична характеристика: присудок.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: комунікативна, вказує на дію чи активність у контексті.

(65) *The horses rear on their slender legs, and some of them neigh in answer.*

Лексичне значення:

horses rear on their slender legs описує дію коней, які піднімаються на задні ноги, підкреслюючи їхню витонченість та елегантність.

neigh in answer передає звуки, які видають коні у відповідь.

Граматична характеристика: дієслівні словосполучення, однина та множина.

Синтаксична характеристика: частини присудка.

Вид експресиву: слова, що мають у своєму значенні оцінку явища чи об'єкта.

Функція експресиву в тексті: експресивна, описує дію та реакцію коней.

За класифікацією О. Бессонової, це речення відноситься до опису атмосфери та поведінки тварин. Опис *rear on their slender legs, and some of them neigh in answer* передає візуальну картину та поведінку коней, яка доповнює атмосферу сцени.

(66) *Sober-faced, the young riders stroke the horses' necks and soothe them, whispering. «Quiet, quiet, there my beauty, my hope...»*

Лексичне значення:

stroke the horses' necks описує лагідну дію, що вказує на ніжність та турботу.

soothe them, whispering передає дію заспокоєння коней, підкреслюючи тісний зв'язок між вершниками та тваринами.

Граматична характеристика: дієслівні словосполучення.

Синтаксична характеристика: частини присудка.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки.

Функція експресиву в тексті: експресивні, описують дії та взаємодію з конями.

Відповідно до класифікації О. Бессонової, це речення відноситься до оцінки характеру особистості та професійних навичок. Вислів *sober-faced* і дії *stroke the*

horses' necks and soothe them відображають спокій та відповідальність молодих вершників, а також їхнє вміння спілкуватися з тваринами.

(69) *Do you believe? Do you accept the festival, the city, the joy?*

Лексичне значення: вказують на психологічні процеси прийняття чи підтвердження.

Граматична характеристика: дієслова, однина.

Синтаксична характеристика: присудки.

Вид експресиву: слова з раціонально-емоційним типом оцінки;

Функція експресиву в тексті: комунікативна, висловлює запитання до читача про його ставлення до описаного світу.

Результати аналізу представлені у таблиці 2.1 та гістограмі 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінна лексика, виражена частинами мови

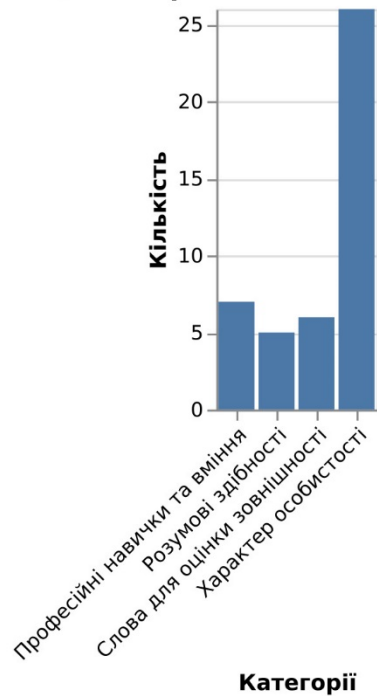
Частина мови	Кількість	Процентне співвідношення
Іменник	45	52.94%
Прикметник	25	29.41%
Дієслово	15	17.65%
Разом	105	100%

На основі представленої таблиці робимо наступні висновки щодо використання оцінної лексики в оповіданні Урсули Ле Гуїн «Ті, хто покидає Омелас»:

- Іменники складають найбільшу частку оцінної лексики, становлячи 52.94% від загальної кількості. Це вказує на те, що авторка надає перевагу конкретним назвам та поняттям для передачі емоційного забарвлення та характеристики світу Омеласу. Використання іменників слугує для створення яскравих образів та детального опису сценаріїв і персонажів.
- Прикметники складають 29.41% від загальної кількості оцінної лексики, що підкреслює їх важливість у формуванні описів та атмосфери твору. Прикметники дозволяють автору вносити відтінки значень та нюанси до описів, збагачуючи текст емоційним змістом.

- Дієслова займають 17.65% від загальної кількості, що є найменшою часткою серед частин мови. Це свідчить про менше фокусування на динаміці дій у порівнянні з описом сцен та станів. Втім, дієслова відіграють ключову роль у створенні руху та розвитку подій у оповіданні.

Класифікація експресивної лексики за О. Бессоною

Гістограма 2.1. Класифікація експресивної лексики за О. Бессоною

Найбільша кількість експресивних слів припадає на категорію «характер особистості», що свідчить про те, що в тексті автор робить акцент на детальний опис персонажів, їхні внутрішні риси та характеристики. Менша кількість слів використовується для опису професійних навичок та вмінь, що вказує на меншу емоційну насиченість діалогів або описів подій. Категорія «слова для оцінки зовнішності» показує, що письменниця використовує експресивну лексику для створення ефекту несподіванки або акцентуації на певних моментах сюжету.

Загалом, аналіз оцінної лексики за частинами мови демонструє, що Урсула Ле Гуїн використовує багатий та різноманітний лексичний арсенал для створення багатогранного та глибоко емоційного зображення світу Омеласу. Іменники, прикметники та дієслова у поєднанні створюють детальний виразний

портрет суспільства, його атмосфери, культури та моральних дилем, що стоять перед його жителями.

Оцінна лексика, що відображає характер особистості, є ключовим елементом у створенні глибини характерів та їх розвитку в творі. Важливість цієї категорії вказує на складнощі, які виникають у перекладі таких експресивних елементів, адже необхідно передати буквальне значення слів, їх емоційне навантаження та контекстуальну насиченість.

Висновки до розділу 2

У першому підрозділі окреслено слова та словосполучення, виражені іменниками. У роботі використано 105 оцінних лексем.

Вибір лексем для аналізу був здійснений на основі чітко визначених критеріїв аналізу, що дозволило об'єктивізувати процес дослідження та забезпечити його наукову достовірність.

У другому підрозділі розглядалися особливості та різновиди емоційно-експресивної лексики в оповіданні, вираженої прикметниками. Було проведено лінгвістичний аналіз, що допоміг виявити специфіку вживання лексичних одиниць автором твору.

Третій підрозділ був присвячений лінгвістичному аналізу емоцій та експресії за допомогою дієслівної лексики в творі. Було виявлено різноманіття механізмів та засобів, за допомогою яких авторка надавала своїм словам особливого емоційного забарвлення.

В цілому, у другому розділі представлено детальний розгляд специфіки використання оцінної лексики в оповіданні Урсули Ле Гуїн, виявлено особливості та механізми її функціонування у тексті. Аналіз показав, як емоційно-експресивна лексика впливає на загальну атмосферу твору та сприяє реалізації авторської інтенції. В подальшому це може бути використано для аналізу інших художніх текстів та уточнення існуючих теоретичних підходів до вивчення емоційно-експресивної лексики в літературі.

РОЗДІЛ 3

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ УРСУЛИ ЛЕ ГУЇН

3.1. Методика та принципи перекладу лексичних одиниць

Попередження стосовно «досконалості» тексту та «покращення» оригіналу також актуальне в контексті перекладу стилістично маркованої лексики. Перекладач повинен пам'ятати, що його завдання – передати не тільки зміст, але стиль оригіналу, зберігаючи при цьому унікальність та ідентичність авторського голосу. Нерідко це вимагає від перекладача великої уважності та чутливості до нюансів мови оригіналу та цільової мови.

Нашим об'єктом дослідження є оповідання Урсули ле Гуїн «Ті, хто покидають Омелас».

У своїй роботі ми використовували такі техніки перекладу:

- Точне відтворення стилістичних засобів оригінального тексту:

*(119) They know that if the **wretched** one were not there sniveling in the dark, the other one, the flute-player, could make no joyful music as the young riders line up in their beauty for the race in the sunlight of the first morning of summer.*

Вони знають, що якщо ця **нещасна** там не сльозить у темряві, інший, флейтист, не зможе грати радісну музику, коли молоді вершники стоять у своїй красі для гонки на сонці першого літнього ранку.

Лексичне значення слова *wretched*: нещасний, злидений.

В даному випадку для перекладу експресивного слова *wretched* я обрала техніку точного відтворення слова «нещасний», оскільки воно відображає негативний настрій, пов'язаний з цим словом, та передає його в українському перекладі.

*(120) Now do you believe them? Are they not more **credible**? –*

Тепер ви їм вірите? Чи вони тепер не є більш **достовірними**?

Лексичне значення слова *credible*: достовірний, вірогідний.

Тут експресивне слово *credible* означає важливість та відсутність сумнівів у вірогідності. Я використала варіант «достовірний», щоб підкреслити цю важливість в перекладі.

*(121) But there is one more thing to tell, and this is quite **incredible**.* –

Але є ще одна річ, і це зовсім **неймовірно**.

Лексичне значення слова *incredible*: неймовірний, надзвичайний.

Тут експресивне слово *incredible* вказує на надзвичайність. Я використала слово «неймовірний», оскільки воно передає цей ефект найкраще.

*(122) At times one of the adolescent girls or boys who go see the child does not go home to weep or **rage**, does not, in fact, go home at all.*

Іноді хтось із дівчат або хлопців- підлітків, які йдуть дивитися на дитину, не йде додому плакати або **лютувати**, фактично, зовсім не йде додому.

Лексичне значення слова *rage*: лють, гнів.

Тут експресивне слово *rage* вказує на сильний гнів. Я використала слово «лютувати», оскільки воно передає цей ефект найкраще.

- Компенсація (застосування іншого експресивного засобу, який більш характерний для цільової мови, для передачі значення експресивних лексичних одиниць):

*(14) In the silence of the broad green meadows one could hear the music winding throughout the city streets, farther and nearer and ever approaching, a cheerful faint sweetness of the air from time to time trembled and gathered together and broke out into the great **joyous** clanging of the bells.*

В тиші широких зелених луків можна було почути музику, яка плелася по вулицях міста, далі і ближче і безперестанку наближалася, радісна слабка

солодкість повітря час від часу здригнула і зібралася перетворитися на великий **радісний** дзвін дзвонів.

Лексичне значення слова *joyous*: радісний, веселий.

Експресивне слово *joyous* вказує на велику радість. Я використала слово «радісний», оскільки воно передає цю радість найкраще.

*(21) Given a description such as this one tends to look next for the King, mounted on a **splendid** stallion and surrounded by his noble knights, or perhaps in a golden litter borne by great-muscled slaves.*

Даючи опис, подібний до цього, люди зазвичай шукають наступного Короля, який сідає на чудового жеребця і оточений своїми благородними лицарями, або можливо в золотій паланці, несеній великими м'язистими рабами.

Лексичне значення слова *splendid*: чудовий, великий.

У цьому випадку, для перекладу експресивного слова *splendid*, я використала слово «чудовий», передаючи емоційну оцінку, що супроводжує слово в оригіналі.

- Передача стилістично нейтральних слів з використанням експресивних засобів з метою відтворення атмосфери оповідання, авторського задуму або характерних рис мовлення оповідача.

*(8) The horses wore no gear at all but a **halter** without bit.*

Коні не носили ніякої снарядження, окрім **повідця** без усіляких загрузок.

Лексичне значення слова *halter*: мотузка або ремінь з петлею для ведення або стримування коней або худоби.

У цьому реченні експресивне слово *halter* вказує на відсутність будь-якого іншого снарядження на конях, крім повідця. Я використала слово «повідець», оскільки воно точно передає сенс слова та не містить емоційних забарвлень, асоційованих з іншими словами.

- Заміна слів з емоційним відтінком на менш експресивні аналоги:

(4) *Some were **decorous**: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked.*

Дехто був **охайним**: старі люди у довгих жорстких мантиях пурпурового та сірого кольорів, серйозні майстри, тихі, веселі жінки, які несли своїх дітей і балакали, ідучи.

Лексичне значення слова *decorous*: охайний, природний.

У цьому реченні експресивне слово *decorous* вказує на охайність та природність описаних осіб. Я використала слово «охайний», оскільки воно передає сенс слова оригіналу та підкреслює характеристики осіб.

(17) *They were not **simple** folk, you see, though they were happy.*

Ви бачите, вони не були **простими** людьми, хоча вони були щасливими.

Лексичне значення слова *simple*: простий, недорогоцінний.

У цьому реченні експресивне слово *simple* вказує на те, що описані особи не є простими в сенсі своєї природи або життя. Я використала слово «простий», оскільки воно передає загальний сенс слова в оригінальному контексті речення.

(26) *Yet I repeat that these were not simple folk, not dulcet shepherds, noble savages, bland utopians.*

Ви бачите, вони не були простими людьми, хоча вони були щасливими.

Лексичне значення слова *simple*: простий, недорогоцінний.

У цьому реченні експресивне слово *simple* вказує на те, що описані особи не є простими в сенсі своєї природи або життя. Я використала слово «простий», оскільки воно передає загальний сенс слова у контексті речення.

3.2. Перекладацькі трансформації та їх типи

Дотримання вимог до жанрової та стилістичної структури художніх текстів у перекладах вимагає вживання перекладацьких трансформацій. Під цим

терміном слід розуміти «переформулювання стилістичних характеристик тексту в аспектах передачі образності, емоційно-експресивного вираження, стилістичного забарвлення та культурологічної інформації з метою збереження у перекладі ідентичного ефекту, але за допомогою інших мовних засобів».

Розглянемо більш детально основні види трансформацій, які застосовуються під час перекладу експресивно-забарвленої лексики, та особливі аспекти використання цих трансформацій під час перекладу твору.

1. Лексичні трансформації важливі у перекладі науково-технічних текстів, особливо коли в оригінальному тексті містяться терміни з певної спеціалізованої області, які ще не існують у мові, на яку перекладається текст, або терміни, що мають відмінну структурно-функціональну організацію в спеціалізованій мові перекладу.

Одним з основних видів лексичної трансформації є транскодування, метод перекладу, при якому звукова і/або візуальна форма слова з оригінальної мови переноситься на алфавіт мови перекладу.

Існує чотири види транскодування: 1) транскрибування (літерами мови перекладу відтворюється звукова форма слова з оригінальної мови; 2) транслітерування (слово з оригінальної мови відтворюється за допомогою літер; 3) змішане транскодування (транскрибування з елементами транслітерування; 4) адаптивне транскодування (форма слова з оригінальної мови адаптується до фонетичної і/або граматичної структури мови перекладу).

2. Лексичні трансформації

— **транскрибування**

(1) *With a **clamor** of bells that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, bright-towered by the sea.*

З **галасом** дзвонів, які піднімали ластівок вгору, Фестиваль Літа прийшов до міста Омелас, яке сяяло біля моря світлими вежами.

Лексичне значення слова *clamor*: галас, шум.

У даному реченні, експресивне слово *clamor* передає інтенсивний галас та шум, який супроводжує прихід Фестивалю Літа. Я використала слово «галас», оскільки воно відображає емоційну насиченість та інтенсивність цього моменту.

Транскрибування використане для назви *Omelas*, яка є унікальною та не підлягає перекладу.

— змішане транскодування

(3) *In the streets between houses with red roofs and painted walls, between old moss-grown gardens and under avenues of trees, past great parks and public buildings, **processions** moved.*

По вулицях між будинками з червоними дахами і фарбованими стінами, серед старих садів, вкритих мохом, і під алеями дерев, повз великі парки та громадські споруди, проходили **процесії**.

Лексичне значення слова *processions*: урочисті походи, процесії.

У даному реченні експресивне слово *processions* вказує на урочистість та значущість походів, які рухаються через місто. Я використала слово «процесії», оскільки воно передає сенс слова та вказує на церемоніальний характер цих подій. Цей спосіб перекладу є адекватним, оскільки передає лексичне значення слова, його емоційний відтінок та важливість у контексті оповідання.

Дослівний переклад змішується з адаптацією для збереження стилю та атмосфери оригіналу.

— адаптивне транскодування

(4) *Some were **decorous**: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked.*

Деякі були **охайними**: старі люди у довгих жорстких мантиях пурпурового та сірого кольорів, серйозні майстри, тихі, веселі жінки, які несли своїх дітей і балакали, ідучи.

Лексичне значення слова *decorous*: охайний, природний.

У цьому реченні експресивне слово *decorous* вказує на охайність та природність описуваних осіб. Я використала слово «охайні», оскільки воно передає сенс слова *decorous* та підкреслює характеристики осіб у творі.

Переклад адаптовано для передачі культурного контексту, зберігаючи при цьому оригінальний зміст.

(128) *Night falls; the traveler must pass down village streets, between the houses with yellow-lit windows, and on out into the darkness of the fields.*

Настає ніч; подорожній повинен пройти вулицями села, поміж будинками з жовтоосвітленими вікнами, і далі в темряву полів.

У перекладі вжито адаптацію опису для створення візуального образу, зрозумілого україномовному читачеві.

(131) *The place they go towards is a place even less **imaginable** to most of us than the city of happiness.*

Місце, куди вони йдуть, – це місце, яке ще **менше уявляється** більшості з нас, ніж місто щастя.

Лексичне значення слова *imaginable*: уявний, можливий для уяви.

У цьому реченні, експресивне слово *imaginable* вказує на можливість уявлення або вигадкування. Я використала слово «уявляється», оскільки воно передає сенс слова *imaginable* та підкреслює важкість уявлення того, про що йдеться в тексті.

Тут використана адаптація метафоричного опису до культурного контексту читача.

(96) *Some of them understand why, and some do not, but they all understand that their happiness, the beauty of their city, the tenderness of their friendships, the health of their children, the wisdom of their scholars, the skill of their makers, even the abundance of their harvest and the kindly weathers of their skies, depend wholly on this child's **abominable** misery.*

Деякі з них розуміють, чому, а інші – ні, але всі вони розуміють, що їхнє щастя, краса їхнього міста, ніжність їхньої дружби, здоров'я їхніх дітей, мудрість їхніх вчених, майстерність їхніх ремісників, навіть достаток їхнього врожаю та лагідність погоди на їхньому небі повністю залежать від **знущань** над цим дитям. Лексичне значення слова *abominable*: огидний, жахливий.

У цьому реченні, експресивне слово *abominable* передає жахливість та огидність ситуації, пов'язаної з дитиною. Я використала слово «знущання» для перекладу, оскільки воно передає емоційний забарвлення та важливість цього слова в контексті тексту.

Переклад адаптовано для передачі комплексного змісту, зберігаючи емоційну глибину та метафоричну насиченість оригіналу.

(97) *This is usually explained to children when they are between eight and twelve, whenever they seem capable of understanding; and most of those who come to see the child are young people, though often enough an adult comes, or comes back, to see the child.*

Це зазвичай пояснюється дітям, коли вони перебувають у віці від восьми до дванадцяти років, коли вони, здавалося б, здатні розуміти; і більшість тих, хто приходить бачити дитину, – молоді люди, хоча достатньо часто приходить доросла людина, або повертається, щоб побачити дитину.

Лексичне значення слова *usually*: зазвичай, звичайно.

У цьому реченні експресивне слово *usually* підкреслює звичайну практику пояснення дітям. Я використала слово «зазвичай», оскільки воно передає сенс слова та підкреслює регулярність дії. Переклад адаптовано з урахуванням сприйняття читачем, зберігаючи змістовну цілісність.

2. Граматичні трансформації – ще одна проблема у перекладі художніх текстів, виникає під час перекладу окремих слів та словосполучень та при необхідності передати правильний сенс кожної фрази, що не завжди можливо здійснити дослівно. Тому доводиться застосовувати граматичні трансформації, що передбачають перетворення структури речення під час перекладу відповідно до норм мови, на яку перекладають.

— **Замінюючи одну частину мови іншою**, відбувається трансформація, що використовується у ситуаціях з необхідністю уникнути порушення граматичних норм та стандартів вживання слів у мові, на яку здійснюється переклад. Такий вид трансформації можливо використовувати для слів більшості розділів мови. Цей процес веде до часткової або повної переструктуризації перекладеного речення.

(74) *The floor is dirt, a little damp to the touch, as cellar dirt usually is.*

Підлога земляна, трошки волога на дотик, як зазвичай буває в підвалі.

Лексичне значення слова *cellar* – це підземне приміщення, зазвичай розташоване під будинком, призначене для зберігання різних речей або вина.

У вихідному реченні слово *cellar* вжите як іменник, що описує вологу землю на підлозі. У перекладі я використовувала іменник «підвал» для відтворення лексичного значення та сенсу оригінального речення. Така граматична трансформація є найбільш адекватною, оскільки вона зберігає структуру речення та передає оригінальний зміст, підкреслюючи вологість ґрунту, що є характерною для підвалу.

(37) *Happiness is based on a just **discrimination** of what is necessary, what is neither necessary nor destructive, and what is destructive.*

Щастя базується на справедливій **дискримінації** того, що є необхідним, того, що не є ні необхідним, ні руйнівним, і того, що є руйнівним.

Лексичне значення слова *discrimination*: дискримінація, розрізнення.

У цьому реченні експресивне слово *discrimination* вказує на необхідність правильного відокремлення або розрізнення. Я використала слово «дискримінація», оскільки воно передає сенс слова та важливість розуміння різниці між різними аспектами щастя в даному контексті.

Ця трансформація є найбільш адекватною, оскільки в українській мові вживання прикметників для вираження основи або підґрунтя чогось є більш типовим, ніж використання дієприкметника. В перекладі «базується на справедливій дискримінації» точно виражено ідею основи

щастя, що базується на правильному розрізненні між аспектами, що відображає сенс оригінального речення.

Зміна порядку мовних елементів в тексті, на який відбувається переклад, у порівнянні з оригінальним текстом називається переставленням. Найчастіше у процесі перекладу виникає необхідність змінити порядок слів та фраз у структурі речення. Наприклад, в англійському реченні порядок розташування членів речення диктується правилами синтаксису: суб'єкт – предикат – об'єкт – обставина місця – обставина часу. В українському реченні на останнє місце переміщується слово, що має нове значення та використовується в даному реченні вперше.

(73) *In one corner of the little room a couple of mops, with stiff, clotted, **foul-smelling** heads, stand near a rusty bucket.*

У кутку маленької кімнати біля іржавого відра стоять кілька швабр з твердими, забитими, **смердючими** верхівками. Лексичне значення словосполучення *foul-smelling*: виділяє неприємний запах, смердючий.

foul-smelling використовується для опису чогось, що має сильний і дуже неприємний запах.

У перекладі порядок слів і фраз був змінений для кращої відповідності структурі української мови. Наприклад, в оригінальному реченні локація *In one corner of the little room* йде на початку, тоді як в перекладі вона зміщена після об'єкта «У кутку маленької кімнати біля іржавого відра». Це типово для української мови, де часто об'єкт розміщується на початку речення для надання йому більшої уваги.

(60) *The faces of small children are **amiably** sticky; in the benign gray beard of a man a couple of crumbs of rich pastry are entangled.*

Обличчя маленьких дітей липкі та **привітні**; у добродушній сивій бороді чоловіка заплутались кілька крихт смачного пирога.

Лексичне значення слова *amiably*: дружлюбно, привітно; використовується для опису дій або характеристик, які виявляють доброзичливість чи приязність.

У перекладі *amiably sticky* було перетворено на «липкі та привітні». Тут відбувається заміна прикметника, що описує стан (*amiably sticky*), двома українськими прикметниками, які виконують аналогічну функцію (липкі та привітні).

Ця трансформація обрана для кращого вираження семантики та емоційного забарвлення оригінального вислову в українській мові. В англійській мові слово *amiably* використовується для опису якісної характеристики, але в українській це слово втрачає свою експресивну силу, якщо не додати додатковий контекст. Тому розділення цього виразу на два окремі прикметники дозволило зберегти тонкий нюанс оригіналу, передаючи фізичну характеристику (липкість) та емоційний відтінок (привітність).

(62) *An old woman, small, fat, and **laughing**, is passing out flowers from a basket, and tall young men wear her flowers in their shining hair.*

Старенька, невеличка, повненька жінка, **сміючись** роздає квіти з кошика, а високі молоді чоловіки прикрашають ними своє сяюче волосся.

Лексичне значення слова *laughing*: сміючись, означає виявляти радість або веселощі через сміх.

Лексико-граматична трансформація: я використала перестановку у перекладі. В оригінальному реченні опис старої жінки йде перед дією, яку вона виконує. У моєму перекладі я зберегла цей порядок, але додала додаткову інформацію на кінці речення для кращого відображення дійсності й більшої виразності.

Щодо експресива «сміючись», я зберегла його у своєму перекладі, оскільки він додає виразність до характеристики персонажа, підкреслюючи її життєрадісний та позитивний настрій. Застосування цього слова у перекладі дозволяє зберегти емоційний відтінок оригіналу.

*(38) In the middle category, however – that of the **unnecessary** but undestructive, that of comfort, luxury, exuberance, etc. – they could perfectly well have central heating, subway trains, washing machines, and all kinds of marvelous devices not yet invented here, floating light-sources, fuelless power, a cure for the common cold.*

У середній категорії, однак – тій, що стосується **непотрібного**, але нешкідливого, комфорту, розкоші, надлишку тощо – вони цілком могли б мати центральне опалення, поїзди метро, пральні машини та всілякі чудові пристрої, які ще не винайдені тут, плаваючі джерела світла, енергію без палива, ліки від звичайної застуди.

Лексичне значення слова *unnecessary*: непотрібний; означає те, що не має великої цінності або не є необхідним.

У перекладі було збережено основну структуру речення, але змінено порядок слів для відповідності нормам української мови. Словосполучення *unnecessary but undestructive* було перекладене «непотрібного, але нешкідливого», де порядок слів у прикметників змінено для кращої читабельності.

3. Лексико-граматичні трансформації:

— **Антонімічний переклад** – це вид трансформації, при якому форма слова або фрази замінюється на її протилежність (з позитивної на негативну та навпаки), в той час як зміст одиниці, яку перекладають, в основному залишається схожим з оригіналом.

(27) *They were not less **complex** than us.*

Вони були не менш складними, ніж ми, насправді, вони були справжнім **дивом простоти**.

Лексичне значення слова *complex*: диво; щось надзвичайне, що викликає подив або захоплення.

Антонімічний переклад полягає у використанні антоніма (протилежного за значенням слова) для передачі змісту оригіналу.

У цьому випадку, слово *complexity* (складність) було замінено на його антонім простота у перекладі.

Ця трансформація вибрана для збереження іронічного або контрастного тону оригінального речення, де використання антоніма в кінцевій частині речення створює несподіваний поворот, підсилюючи експресивність вислову.

— **Додавання** – цей вид трансформації передбачає використання додаткових лексичних одиниць у перекладі для передачі неявних елементів змісту оригіналу. Часто цей метод застосовують у перекладах, щоб запобігти спотворенню змісту в мові перекладу.

(36) *Omelas sounds in my words like a city in **a fairy tale**, long ago and far away, once upon a time.*

Омелас у моїх словах звучить як місто з **казки**, десь давно і далеко, колись у часи, що минули.

Лексичне значення слова *fairy tale*: казка — це жанр літератури, який характеризується фантастичними чи

міфічними елементами, часто з моральними уроками або метафорами.

У перекладі було додано словосполучення «колись у часи, що минули», яке розширює та поглиблює експресив «казка», додаючи нюанс часу, який відіграє важливу роль у казкових оповіданнях. Це додавання підсилює атмосферу чарівності та віддаленості від реальності.

(28) The trouble is that we have a bad habit, encouraged by pedants and sophisticates, of considering happiness as something rather stupid.

Проблема в тому, що у нас є поганий звичай, який підтримують педанти та ускладнювачі, вважати щастя чимось досить дурним.

Лексичне значення слів *stupid*: дурний — це прикметник, що використовується для опису чогось або когось неосвіченого, необдуманого або безглузлого.

У перекладі я додала слово «досить» перед «дурним», щоб зберегти нюанс певної м'якості та відносності, який присутній в англійському слові *rather*. Це додавання допомагає точніше передати сенс оригінального вислову, враховуючи, що прямий переклад слова *stupid* був би надто грубим та не передав тонкість виразу.

— **Елімінація** представляє собою вид трансформації, який стоїть у протилежності до процесу доповнення. Під час перекладу та наступного редагування тексту до даного виду трансформації звертаються, коли існує семантично зайва лексична одиниця, що виражає значення, яке можна зрозуміти з контексту. Цей тип трансформації включає видалення таких елементів, як «парні синоніми».

(39) *But even granted trains, I fear that Omelas so far strikes some of you as **goody-goody**.*

Але навіть з урахуванням поїздів, боюся, що Омелас для деяких з вас виглядає **занадто ідеальним**.

Лексичне значення *goody-goody*: вираз, що використовується для опису людини або чогось надмірно покірного, бездоганного або ідеалізованого, часто з натяком на нещирість або недостовірність.

У перекладі я використала елімінацію, не перекладаючи вираз *goody-goody* безпосередньо, а натомість замінивши його на більш нейтралізований опис «занадто ідеальним». Це рішення зумовлене тим, що дослівний переклад *goody-goody* не має прямого відповідника в українській мові з точки зору емоційного забарвлення та культурного контексту. Тому, замість використання виразу, який може бути сприйнятий некоректно або неправильно інтерпретовано, я вибрала опис, який точно передає загальний сенс і тон оригінального речення.

— **Трансформація контекстуальної заміни** полягає у використанні слова або фрази, яке не є прямим словниковим відповідником, враховуючи контекстуальне значення слова та мовні норми та традиції мови, на яку виконується переклад. Цей вид трансформації є необхідним у випадках, коли потрібно внести уточнення, узагальнення, змінити негативну конструкцію на позитивну (це відноситься до антонімічного перекладу) або провести повне переосмислення вислову (наприклад, у перекладі фразеологізмів). Цей вид трансформації об'єднує в собі елементи лексико-семантичних та лексико-граматичних перетворень.

(38) *In the middle category, however – that of the unnecessary but undestructive, that of comfort, luxury, exuberance, etc. – they could perfectly well have central heating, subway trains, washing machines, and all kinds of **marvelous** devices not yet invented here, floating light-sources, fuelless power, a cure for the common cold.*

У середній категорії, однак – тій, що включає непотрібне, але нешкідливе, комфорт, розкіш, надлишок тощо – вони цілком могли мати центральне опалення, метро, пральні машини та різноманітні **чудові** пристрої, які ще не винайдені тут, плаваючі джерела світла, безпаливну енергію, ліки від звичайної застуди.

Лексичне значення слова *marvelous*: чудовий; використовується для опису чогось надзвичайно хорошого або дивовижного, що викликає захоплення або подив.

В перекладі я використала слово «чудові» як еквівалент слова *marvelous*. Це слово було обране для збереження позитивного та вражаючого відтінку, який несе в собі оригінальний термін. Така заміна важлива для передачі емоційного навантаження та експресивності вислову.

(26) *Yet I repeat that these were not simple folk, not **dulcet** shepherds, noble savages, bland utopians.*

Та я повторюю, це не були прості люди, не **милозвучні** пастухи, благородні дикунці чи прісні утопісти.

Лексичне значення слова *dulcet*: милозвучний; використовується для опису чогось приємного для слуху, м'якого та гармонійного.

Я застосувала контекстуальну заміну, використовуючи «милозвучні» замість *dulcet*. Цей вибір зроблено для збереження художньої стилістики та атмосфери оригіналу, передаючи ліричність та поетичність опису. Така заміна

дозволяє зберегти естетичну якість та глибину оригінального вислову, що є важливим для точної передачі змісту та емоційного відтінку.

У переважній більшості випадків у перекладі оповідання «Ті, хто покидає Омелас» застосовувались стилістичні трансформації, зокрема калькування, модуляція та розширення.

4. Стилiстичнi трансформацiї

— Калькування:

*(1) With a clamor of bells that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, **bright-towered** by the sea.*

З гамором дзвонів, що змушували ластівок злітати, до міста Омелас, **яскраво висвітленого баштами** біля моря, прийшов Фестиваль Літа.

Лексичне значення *bright-towered*: яскраво висвітлені баштами; опис будівлі або міста з характерними видатними високими структурами, які світяться або виділяються на фоні навколишнього середовища.

В перекладі я використала калькування для словосполучення *bright-towered*, переклавши його як «яскраво висвітлені баштами». Калькування полягає у буквальному перекладі слова або фрази з однієї мови на іншу, зберігаючи структуру та елементи оригіналу. Це зберігає поетичну та образну мову оригінального тексту, підкреслюючи його естетичну цінність.

*(4) Some were **decorous**: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked.*

Деякі були **урочисті**: старі люди у довгих жорстких мауве та сірих халатах, серйозні майстри-ремісники, тихі, веселі жінки, що несли своїх дітей і розмовляли під час ходьби.

Лексичне значення *decorous*: урочистий; описує щось або когось, хто дотримується встановлених норм поведінки, особливо у формальних або офіційних обставинах.

В перекладі слова *decorous* я використала калькування, переклавши його як «урочисті». Це зберігає оригінальний нюанс поваги та офіційності, вкладені в цей термін, та передає цінність та атмосферу, яку намагався висловити автор.

(5) *In other streets the music beat faster, a **shimmering** of gong and tambourine, and the people went dancing, the procession was a dance.*

На інших вулицях музика звучала швидше, лунало **мерехтіння** гонгів та тамбуринів, і люди танцювали, процесія перетворилася на танець.

Лексичне значення *shimmering*: мерехтіння; опис світлових відблисків або слабкого, ледь помітного світіння, що змінюється чи мерехтить.

У перекладі я застосувала калькування для слова *shimmering*, переклавши його як «мерехтіння». Це допомагає передати атмосферу оригінального тексту, зберігаючи візуальний та емоційний образ, який створює оригінал.

(6) *Children dodged in and out, their high calls rising like the swallows' **crossing flights** over the music and the singing.*

Діти пірнали туди й сюди, їх високі вигуки лунали, ніби **переліт** ластівок над музикою та співом.

Лексичне значення *crossing flights*: переліт; переміщення птахів або інших об'єктів у повітрі з одного місця в інше.

У перекладі слова *crossing flights* я застосувала калькування, переклавши його як «переліт». Ця трансформація дозволяє точно передати образ польоту ластівок, який описаний в оригінальному реченні, зберігаючи його поетичність та образність.

(7) *All the processions wound towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms, exercised their **restive** horses before the race.*

Усі процесії рухалися до північної сторони міста, де на великому водному лузі, званому Зелені Поля, хлопці та дівчата, голі на яскравому повітрі, з ногами та щиколотками, забрудненими болотом, та довгими гнучкими руками, дресирували своїх **неспокійних** коней перед перегонами.

Лексичне значення *restive*: неспокійний; стан занепокоєння, неспокою або нервозності, особливо в контексті тварин, які важко контролюються.

У перекладі слова *restive* я використала калькування, переклавши його як «неспокійний». Це зберігає оригінальний нюанс поведінки коней, відображаючи їхню енергію та складність у контролі, що є важливим для зображення загальної атмосфери сцени.

(9) *Their manes were braided with **streamers** of silver, gold, and green.*

Їхні гриви були заплетені з **стрічками** срібла, золота та зелені.

Лексичне значення *streamers*: стрічки; довгі, вузькі шматки матеріалу, зазвичай використовуються для декоративних цілей.

У перекладі слова *streamers* я застосувала калькування, переклавши його як «стрічки». Це точно передає візуальний образ, який створюється в оригінальному тексті, зберігаючи його описову точність та естетичну привабливість.

(10) *They flared their nostrils and **pranced** and boasted to one another; they were vastly excited, the horse being the only animal who has adopted our ceremonies as his own.*

Вони розширювали ніздрі, **підскакували** та хвалилися один одному; вони були надзвичайно збуджені, адже кінь є єдиною твариною, яка прийняла наші обряди як свої.

Лексичне значення *pranced*: підскакувати; рух з високими, енергійними стрибками, часто використовується для опису радісного або грайливого руху коней.

У перекладі слова *pranced* я застосувала калькування, переклавши його «підскакували». Ця трансформація дозволяє точно відтворити образ радісного та енергійного руху коней, зберігаючи динаміку та емоційність, властиві оригінальному тексту.

— **Додавання або розширення:**

*(1) With a **clamor** of bells that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, bright-towered by the sea.*

З **гамором** дзвонів, що змушували ластівок злітати, до міста Омелас, яскраво висвітленого баштами біля моря, прийшов Фестиваль Літа.

Лексичне значення слова *clamor*: галас, шум, галасливе звучання дзвонів.

У перекладі застосовано стилістичну трансформацію додавання, доповнивши опис галасу дзвонів і польоту ластівок, щоб передати більш живописну картину. Оригінальний текст був більш лаконічним, але доданням деталей в перекладі я намагалась підкреслити важливість звуку та польоту в описі фестивалю.

*(7) All the processions **wound** towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms, exercised their restive horses before the race.*

Усі процесії **рухалися** до північної сторони міста, де на великому водному лузі, званому Зелені Поля, хлопці та дівчата, голі на яскравому повітрі, з ногами та щиколотками, забрудненими болотом, та довгими гнучкими руками, дресирували своїх неспокійних коней перед перегонами.

Лексичне значення слова *wound*: рухатися, вкручуватися або згинаються.

У перекладі застосовано стилістичну трансформацію додавання для розширення опису хлопчиків та дівчаток, які готували своїх коней до гонки. Додані деталі «голі на яскравому повітрі,» «з брудними ногами і щиколотками,» та «довгими, гнучкими руками,» розширюють образ і створюють більш живописний портрет.

(34) *O miracle! But I wish I could describe it better.*

О, **диво!** Але я бажав би можливості описати його краще.

Лексичне значення слова *miracle*: чудо, диво.

У цьому перекладі було введено стилістичну трансформацію додавання. Оригінальний текст містить лише слово *miracle*, яке вже само по собі експресивне. Проте, додання репліки *But I wish I could describe it better* підкреслює важливість та неймовірність дива та додає більше контексту до ситуації.

— **Опущення або звуження:**

(1) *The ringing of the boats in harbor sparkled with flags.*

Дзвін човнів в гавані блищав прапорами.

Лексичне значення слова *ringing*: гомон або дзвін.

У цьому перекладі було здійснено стилістичну трансформацію опущення. У вихідному реченні було слово *harbor*, яке вказує на місце розташування човнів, однак в перекладі це слово було опущено, оскільки контекст вже вказує на гавань, тому його можна було вважати зайвим. Таким чином, трансформація дозволяє зробити переклад більш лаконічним та легким для розуміння читача.

— **Перестановка або переміщення:**

(72) *It has one locked door, and no window. A little light seeps in dustily between cracks in the boards, secondhand from a cobwebbed window somewhere across the cellar.*

Там є одні **замкнуті** двері, але немає вікна. Трохи світла **просочується** пилом між щілинами в дошках, вторинне світло із замереженого вікна десь в темниці.

Лексичне значення слова *locked*: закритий або замкнений на замок.

Лексичне значення слова *seeps*: просочуватися, проникати повільно і непомітно. У перекладі була використана стилістична трансформація перестановки. Основна ідея залишилася незмінною, але структура була змінена для того, щоб забезпечити більш зручне розуміння в українському тексті. У реченні 1, перестановка слів допомогла зберегти послідовність інформації. У реченні 2, перестановка та додання деяких слів («із замереженого вікна десь в темниці») були зроблені, щоб краще передати опис підвалу та зробити переклад більш інформативним.

(74) *The floor is dirt, a little **damp** to the touch, as cellar dirt usually is.*

Підлога – це земля, трохи **волога** на дотик, як зазвичай буває в підвалах.

Лексичне значення слова *damp*: вологий, зволожений.

У цьому перекладі стилістичною трансформацією було звуження, оскільки деякі деталі, що були вказані в оригіналі (бруд), були опущені для збереження лаконічності та плавності перекладу.

— **Модуляція або змістовний розвиток:**

(28) *The trouble is that we have a bad habit, encouraged by **pedants** and **sophisticates**, of considering happiness as something rather stupid.*

Проблема в тому, що ми маємо погану звичку, підбурену **педантами** та **снобами**, розглядати щастя як дещо безглузде.

Лексичне значення слова *pedants*: люди, що перебільшують важливість дрібниць та правил, педанти.

Лексичне значення слова *sophisticates*: люди з вищою освітою та широкими знаннями в різних галузях.

У цьому перекладі було використано модуляцію, оскільки в оригінальному реченні було використано фразу *something rather stupid*, що має експресивний відтінок та виражає суб'єктивний погляд на поняття щастя як щось недостойне серйозного розгляду. У перекладі ця ідея була відображена за допомогою

словосполучення « дещо безглузде,» щоб зберегти схожий стилістичний ефект та емоційний відтінок.

*(71) In a **basement** under one of the beautiful public buildings of Omelas, or perhaps in the **cellar** of one of its spacious private homes, there is a room.*

У **підвалі** одного з чудових громадських будинків Омеласа, або, можливо, в **підвалі** одного з його просторих приватних будинків, є кімната.

Лексичне значення слова *basement*: підвал, підвальне приміщення.

Лексичне значення слова *cellar*: підвал, підвальне приміщення, винний погріб.

У цьому перекладі використано модуляцію, оскільки слово *basement* та *cellar* мають схоже лексичне значення, їх використання може бути змінене без значущої втрати сенсу. Така трансформація була обрана для збереження схожого структурного вигляду речення та забезпечення чіткого розуміння місця розташування кімнати в підвалі або підвальному приміщенні.

*(73) In one corner of the little room a couple of mops, with stiff, clotted, **foul-smelling** heads, stand near a rusty bucket.*

У кутку маленької кімнати біля іржавого відра стоять кілька швабр з твердими, забитими, **смердючими** верхівками.

Лексичне значення слова *foul-smelling*: неприємний запах.

У цьому реченні була застосована стилістична трансформація перекладу, а саме модуляція. Модуляція відбулася в описі мітел *stiff, clotted, foul-smelling heads* було відтворено «тверді, забиті, смердючі верхівки».

Модуляція була обрана для того, щоб передати схожість ідеї, але в більш загальному форматі, оскільки українська мова дозволяє виразити негативний аспект запаху мітелок словом «смердючі». Таким чином, модуляція дозволила зберегти основний сенс оригінального тексту та виразити його в українській мові, зменшивши кількість деталей для більшого розуміння читача.

У переважній більшості випадків у перекладі оповідання «Ті, хто покидає Омелас» застосовувались стилістичні та лексичні трансформації, зокрема калькування, модуляція та розширення, адаптивне та змішане транс кодування. Співвідношення перекладацьких трансформацій демонструє діаграма 3.

Діаграма 3. Застосовані трансформації перекладу

Діаграма відображає розподіл використання різних типів мовних засобів при перекладі оцінної лексики в творі Урсули Ле Гуїн «Ті, хто покидає Омелас». З діаграми випливає, що стилістичні засоби є найбільш вживаними, складаючи 50% від усіх використаних засобів. Це підкреслює значимість стилістичного аспекту при перекладі художньої літератури, де важливо точно передати зміст та зберегти унікальний стиль автора.

Лексичні засоби становлять 40%. Це демонструє, що вибір відповідних слів та виразів є критичним для забезпечення точності перекладу та збереження конотативного значення оригіналу.

Граматичні засоби, які використовуються у 30% випадків, показують важливість структури речень та граматичної відповідності для збереження змісту та відтінків значень.

Найменшу частку складають лексико-граматичні засоби (10%), що свідчить про меншу потребу у поєднанні лексичних та граматичних перетворень для досягнення адекватності перекладу.

Загалом, ці дані підкреслюють складність перекладу художнього тексту, де необхідно балансувати між різними типами мовних засобів для збереження змісту та унікального стилю оригіналу.

3.3. Потенційні виклики перекладознавства та способи їх перекладу

За класифікацією Ньюмарка, складність виникала у точній передачі метафор, які автор достатньо застосувала у написанні тексту, прагнучи передати глибокий зміст та заклик читачеві задуматись над основами життя.

1. Збереження образу в перекладеній мові:

(34) *O miracle! But I wish I could describe it better.* – *О, диво! Але я б хотіла описати це краще.*

Метафора *miracle* використовується для опису чогось неймовірного і чарівного. Образ дива зрозумілий і прийнятний в обох культурах, тому його можна зберегти в перекладі без втрати сенсу.

(36) *Omelas sounds in my words like a city in a fairy tale, long ago and far away, once upon a time.* – *Омелас у моїх словах звучить як місто з казки, давно і далеко, яось давним-давно.*

Метафора *a city in a fairy tale* – порівняння міста з казковим світом, вона зрозуміла і актуальна в обох культурах, зберігаємо її в перекладі, не втрачаючи образності.

2. Переклад метафори (або образного порівняння) через образне порівняння (або іноді метафору):

(82) *The door is always locked; and nobody ever comes, except that sometimes ...* - *Двері завжди на замку; і ніхто ніколи не приходить, за винятком тих випадків, коли...*

Тут метафора *двері завжди на замку* символізує відсутність надії і свободи. В перекладі використано образне порівняння, щоб підкреслити безнадійність ситуації.

3. Відтворення семантики метафори описовим методом:

(19) *All smiles have become archaic.* – Усі посмішки стали архаїчними.

Метафора *посмішки стали архаїчними* використовується для передачі ідеї про те, що вираження радості та щастя вже не є характерним для сучасного суспільства, або воно стало застарілим та непопулярним.

Ця метафора відіграє роль у передачі туги та ностальгії за минулими часами, коли люди були щасливіші або відкриті до виявлення своїх почуттів.

(29) *Only pain is intellectual, only evil interesting.* – Тільки біль є інтелектуальним, тільки зло - цікавим.

Метафора використовується для критики сучасного суспільства, яке цінує інтелектуалізм та знаходить інтерес у злі, ігноруючи прості та позитивні аспекти життя. Ця метафора відіграє роль у підкресленні неправильної орієнтації суспільства і його цінностей.

(30) *This is the treason of the artist: a refusal to admit the banality of evil and the terrible boredom of pain.* – Це зрада артиста: відмова визнати банальність зла і жахливу нудьгу болю.

Метафора використовується для підкреслення ідеї про те, що артисти, які відмовляються визнати звичайність зла та нудьгу болю, зраджують свою місію. Метафора відіграє роль у критиці поглядів артистів та наголошує на необхідності зміни їхньої перспективи.

4. Зберігання метафори з конкретизацією її сенсу з метою посилення образності:

(84) *The others never come close, but peer in at it with frightened, disgusted eyes.* – Інші ніколи не підходять близько, але визирають на неї зі страхом, з відразою в очах.

Метафора тут у тому, що інші представляють суспільство, яке відвертається від своїх проблем. В перекладі метафора збережена, але її сенс конкретизовано для більшої ясності та образності.

Щодо перекладацьких підходів, нами було обрано семантичний для передачі слів автора, точної інтепретації авторського стилю Урсули ле Гуїн та задля розуміння тонкощів твору українському читачеві. Виклик полягав у підборі правильного підходу для певного речення.

Семантичний підхід:

- (1) *With a clamor of bells that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, bright-towered by the sea.* – *Із гучними дзвонами, які підняли ластівок, Свято Літа прийшло до приморського міста Омелас, що ясніло своїми баштами.*

У перекладі використано дані з текстів для знаходження найбільш вживаних та природніх виразів та конструкцій в українській мові для перекладу фрази *clamor of bells* і *bright-towered by the sea*, враховуючи контекст опису свята.

- (7) *All the processions wound towards the north side of the city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms, exercised their restive horses before the race.* – *Усі процесії звивалися до північної частини міста, де на просторому прибережному лузі, що звався Зелені Поля, хлопці і дівчата, оголені, під яскравим світлом, із довгими і вправними руками, по кісточки у грязюці, готували своїх норовливих коней до перегонів.*

Переклад порівнює структури та лексичні одиниці обох мов, для визначення найкращого способу виразити ідеї оригінального тексту в українській мові. Враховано граматичні особливості обох мов та структури, які допомагають зберегти зміст і стилістичні особливості оригіналу.

- (2) *The ringing of the boats in harbor sparkled with flags.* – *На човнах у бухті майоріли прапори.*

Проналізовано значення слів і фраз в оригінальному реченні з метою відтворення смислу в цільовій мові. Враховано атмосферу святковості та веселощів, що

описується в тексті, підібрані слова, що передають цей настрій в українській мові.

Висновки до розділу 3

У підсумку аналізу представленого матеріалу слід визначити, що ключовим завданням під час перекладу емотивної лексики є збереження авторського стилю та вірне відображення емоційних станів персонажів твору. Дослідження вибраних фрагментів тексту дозволяє зробити висновок, що нами було враховано доцільність у застосуванні різноманітних трансформацій, опираючись на власні емотивні компетенції.

На лексичному рівні застосовується калькування, розширення, звуження, перестановка, модуляція.

На синтаксичному рівні відзначимо використання морфологічних та стилістичних трансформацій.

Для подолання виникаючих труднощів застосовувався семантичний підхід.

В тексті неодноразово виявлені метафори, перекладені із збереженням метафори, відтворенням описовим методом, перекладом через порівняння.

ВИСНОВКИ

Вивчення категорії оцінки в лінгвістиці на сучасному етапі її розвитку визначимо як актуальне, оцінна лексика та проблеми її перекладу привертають увагу вчених. Зокрема, це пов'язано із вивченням проблематики взаємодії та взаємозалежності семантики та прагматики, яка в даний час стоїть у центрі наукових дискусій. Оцінка виступає як модальна структура, охоплюючи собою ряд обов'язкових компонентів. Серед них слід виділити суб'єкт оцінки, об'єкт оцінки, аксіологічний предикат, аспект оцінки, сам оцінний елемент.

Тому, аналізуючи емоційно-оцінну лексику, необхідно проводити диференціацію між самою оцінною лексикою та тією, яка набуває аксіологічних значень у конкретному контексті. Ці контекстуальні варіанти значень вимагають детального аналізу з погляду їх представлення в сучасних словникових ресурсах. Окрім цього, привертають увагу особливості репрезентації вказаних значень у різних частинах мови.

Оцінна лексика, в свою чергу, проявляє свої специфічні особливості функціонування в індивідуальному стилі автора. Ефективність відображення реальності в літературному творі, адекватне представлення образів персонажів в значній мірі залежить від того, наскільки вдало автор здійснює моделювання оцінного фону тексту.

Таким чином, оповідання «Ті, хто покидає Омелас» демонструє власне й унікальне лінгвістичне забарвлення, є інтегральною частиною індивідуального стилістичного методу Урсули ле Гуїн, яке в точності та з великою яскравістю передає атмосферу, описану у творі. Імажинативна та оцінювальна експресія відтворює емоційну палітру персонажів, включаючи самого автора та читачів. Семантико-когнітивні характеристики оцінних лексем у творі відкривають емотивний аспект сучасного англійськомовного художнього дискурсу та виступають як емотивні символи, забезпечуючи культурний обмін на емоційному рівні.

Урсула ле Гуїн, використовуючи широкий спектр виразних засобів, надає можливість читачам заглибитися в найпотаємніші закутки людської душі та спонукає їх роздумувати над важливими аспектами реальності.

Теми, які письменниця висуває на перший план, застосовуючи різноманітні й неповторні засоби виразності та створюючи реалістичні психологічні картини, дозволяють вважати її творчість прикладом серйозної літератури.

У рамках цього дослідження здійснено аналіз 141 речення та їхніх перекладів українською мовою. За допомогою методів аналізу були виявлені такі тенденції: переважання іменників над іншими частинами мови у вживанні експресивної лексики (52,94%); слова, що описують характер особистості, використовуються у творі найчастіше; вживання стилістичних перекладацьких трансформацій (50%) для максимально наближеної передачі авторської атмосфери твору.

Вивчені матеріали можна застосувати для подальших лінгвістичних досліджень, розширення знань з проблем співвідношення мовних одиниць та мовлення. Результати дослідження можуть бути корисними при проведенні теоретичних курсів з теорії перекладу, лексикології, стилістики, на практичних заняттях з вивчення англійської мови, а також на спеціалізованих курсах з теорії міжкультурної комунікації та лексикографії.

Список використаних джерел

1. Алексенко С. Вербалізація категорії оцінки в англійських кінорецензіях // Закарпатські філологічні студії : науковий журнал/ голов. ред. І. М. Зимомря. Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 1 №вип. 11. Ужгород. С. 82-86.
2. Англо-український фразеологічний словник / уклад. К. Т. Баранцев. – 3-тє вид., стер.. – К.:Знання, КОО, 2006. – 1056 с.
3. Арешенкова О.Ю. Типи оцінок та мовні засоби їх вираження в рекламних текстах /О.Ю. Арешенкова // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2012. – Вип. 7 (2). – С. 100-109.
4. Балла М.І. Новий англо-український словник / М.І. Балла // 3-є вид., випр. та доп. – К.: Чумацький Шлях, 2006. – 668 с.
5. Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник / К.Т. Баранцев //– К.: Знання, 2005. – 1056 с.
6. Бевз Н. В. Переклад як культурний феномен: герменевтико-комунікативний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури» / Н. В. Бевз. – Харків, 2010. – 20 с.
7. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: автореф. ... канд. філол. наук. Київ, 2003. 39 с.
8. Бессонова О.Л. Оцінка як семантичний компонент лексичного значення слова (на м-лі іменників-назв особи в англійській, французькій та українській мовах): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / О.Л. Бессонова. – Донецьк: Вид-во ДНУ, 1995. – 22с.
9. Бойко Н.І. Українська експресивна лексика у словнику, мові та мовленні: Навчальний посібник для студентів філологічних 92 спеціальностей- Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДНУ ім. Миколи Гоголя, 2002.-217 с.

- 10.Брандес М. Стратегії перекладу художнього тексту: навч. посіб. / М. Брандес. – К.: Ліра-К, 2015. – 256 с.
- 11.Бурячок А. А. Оцінна лексика в українській літературній мові / А. А. Бурячок // Українське усне літературне мовлення. – К.: Наук. думка, 1967. – С. 75–93.
- 12.Буяр І.Є. Лінгвістична категорія оцінки: іоцінювання досягнутого у вітчизняній лінгвістиці /І.Є. Буяр // наукові записки національного університету «Острозька академія!». Серія «Філологічна». – 2009. – Вип. 11. – С. 145-149.
- 13.Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.–Ірпінь : ВТФ „Перун”, 2002. – 1736 с. – Електронний ресурс. – Режим доступу :<http://www.slovnyk.net/>
- 14.Верба Л. Порівняльна лексикологія англійської та української мов.[англ./укр.]: Навчальний посібник для ВНЗ. Нова Книга. 2008.
- 15.Вишнеvsька Г. Оцінність у художньому тексті (на матеріалі книжки Марії Матіос «Нація»). Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2008. Вип. 12. С. 90–93.
- 16.Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Освіта, 1985. – 360 с.
- 17.Грек Л. В. Інтертекстуальність як проблема перекладу (на матеріалі англійських перекладів української постмодерністської прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Л. В. Грек. – К., 2006. – 19 с.
- 18.Дацюк Л. С. Зміна значення слова в англійській мові. [Збірник вправ]– Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2011. – 47 с.
- 19.Демецька В. В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми: [монографія] / В. В. Демецька. – Херсон: МП Норд, 2006. – 378 с.
- 20.Дикан О.В. Емоційно-оцінна лексика як лінгвістична проблема: матеріали конференції. VIII Международная Интернет-конференция «Альянс наук:

- учений – ученому» (28–29 марта 2013). URL: http://www.confcontact.com/2013-alyans-nauk/fl4_dikan.html
21. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. К.: Либідь, 2001. 224 с.
 22. Єщенко Т.А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. Київ : ВЦ Академія, 2009. 264 с.
 23. Зорівчак Р. П. З історії українського художнього перекладу : Іван Світличний у спогадах Леоніди Павлівни Світличної. Іноземна філологія. Львів, 2004. Вип. 113. С. 244–245.
 24. Зорівчак Р. П. Словесний образ у художньому перекладі / Р. П. Зорівчак // «Хай слово мовлено інакше...» : статті з теорії, критики та історії художнього перекладу / упоряд. В. Коптілов. – К.: Дніпро, 1982. – С. 51–65. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.
 25. Зорівчак Р. П. Український художній переклад і буття нації. Спроба історико-літературного осмислення / Р. П. Зорівчак // Чужомовне письменство на сторінках західноукраїнської періодики (1914–1939): бібліогр. покажч. / за заг. ред. О. Лучук, Т. Лучука; наук. ред. Р. Зорівчак; ред. кол.: Б. Якимович (голова) та ін.]. – Львів: ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2003. – С. 5–16.
 26. Зорівчак Р. П. Український художній переклад як націєтворчий чинник / Р. П. Зорівчак // Зарубіжна література. – 2007. – Квіт. (Чис. 14). – С. 1–5.
 27. Квесилевич Д.І., Сасіна В.П. Сучасна англійська лексикологія у практиці. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 117 с.
 28. Кияк-Редькович Л. Т. Соціопрагматичні та етнокультурні особливості візуально залежних текстів малої форми (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Л. Т. Кияк-Редькович. – К., 2011. – 19 с.

29. Ковальська І. В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англійських художніх текстів) : автореф. дис. на здобуття наук. 455 ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / І. В. Ковальська. – К., 2001. – 19 с.
30. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. / В. Коптілов. – К.: Юніверс, 2003. – 280 с.
31. Корнієнко В. Чи здолають перекладачі Керролів Еверест / В. Корнієнко // Осіння ластівка. Вибране. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – С. 210–216.
32. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова Книга, 2000. – 448 с.
33. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: підручник / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 512 с.
34. Косів Г. Віра Річ. Творчий портрет перекладача / Г. Косів. – Львів: Піраміда, 2011. – 264 с.
35. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: засоби вираження категорії оцінки в українській мові: автореф. Дис. Доктора філологічних наук: спец. 10.02.01 «Українська мова»/ Т. А. Космеда. – Харків, 2001. – 32 с.
36. Коць Т. А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі. Київ : Логос, 2010. 303 с.
37. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 423 с.
38. Кротевич Є. В. Словник лінгвістичних термінів / Є. В. Кротевич, Н. С. Родзевич. – К.: Вид-во АН УРСР, 1957. – 236 с.
39. Кузьменко К. О. Емоційно-оцінна лексика в мові сучасних періодичних видань. Матеріали XLVI наук.-техн. конф. підрозділів ВНТУ (м. Вінниця, 22– 24 березня 2017 р.). 2017. Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2311>.

40. Кульчицька О. В. Про деякі критерії та методи визначення пейоративної лексики. Вісн. Житом. держ. ун-ту. Серія «Філологічні науки». Вип. 4 (76). С. 242–245. 9. Леснова В. Засоби вираження оцінки в художніх творах Бориса Грінченка. Українська мова, 2015, № 1. С. 111–116.
41. Кундзіч О. Творчі проблеми перекладу / Олексій Кундзіч. – К. : Дніпро, 1973. – 264 с.
42. Лановик М. Б. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури» / М. Б. Лановик. – К., 2006. – 39 с.
43. Левицький В.В. Символічні значення українських голосних і приголосних і і Мовознавство. - 1973. - № 2. - С.36-49.
44. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Харків: Вища школа, 1977.- 113 с.
45. Лотман Ю. До побудови теорії взаємодії культур (семіотичний аспект) / Ю. Лотман // Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія / за заг. ред. Дмитра Наливайка. – К.: ВД Києво-Могилянська Академія, 2009. – С. 197–210.
46. Мазур О. В. Дослідження творчої особистості перекладача у світлі теорії контекстів / О. В. Мазур // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – Ч. 2, № 6. – С. 65–71.
47. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови) Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник / С. Є. Максимов – К.: Ленвіт, 2006. – 157 с. (1.3-4).
48. Малярчук О.В. Засоби вербалізації категорії оцінки в сучасній англійській мові (на матеріалі політичних статей з журналу «TheNewYorker» / О.В. Малярчук // Нова філологія. – 2014. № 62. – С. 311-324.
49. Малярчук О. Особливості творення неологізмів-телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). Науковий вісник

- ДДПУ імені І.Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. 2015. № 3. С. 137–140.
- 50.Марчук Л. Вербалізація оцінки в українській історичній прозі кінця хх–початку ххі ст. PhD Thesis. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2015. 207 с.
- 51.Мироненко О. В. Нові оцінно-конотативні значення прислівників: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2010. 24 с.
- 52.Мирошніченко В. В. Про коефіцієнт експресії та імпресії у текстовому перекладі / В. В. Мирошніченко // Другі Каразінські читання: Два століття Харківської лінгвістичної школи : всеукр. наук. конф., 5 лютого 2003 г. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2003. – С. 88–89.
- 53.Монастирецька Г. Креативність як лінгвістичний феномен / Г. Монастирецька // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / [укл. Анатолій 462 Загнітко (наук. ред.) та ін.]. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – Вип. 17. – С. 39–44.
- 54.Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 136 с.
- 55.Негребецький О. Від перекладача / О. Негребецький // Кіплінг Р. Такі самі оповідки. – К. : Темпора, 2012. – С. 6–7.
- 56.Некряч Т. Є. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів : навчальний посібник для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів / Т. Є. Некряч, Ю. П. Чала. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 200 с.
- 57.Новикова М. Перекладач і класика (про форми і межі перекладацької інтерпретації) / М. Новикова // «Хай слово мовлено інакше...» : статті з теорії, критики та історії худож. перекладу / [упоряд. В. Коптілов]. – К. : Дніпро, 1982. – С. 40–51.
- 58.Олікова М. О. Переклад як взаємодія двох культур / М. О. Олікова // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Філологія. – 2007. – Т. 2, № 1. – С. 141–144.

- 59.Онищенко І. В. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах: автореф. дис. ... канд. філол. наук / І. В. Онищенко. – Дніпропетровськ, 2004. – 20 с.
- 60.Оришечко Т. А. Відтворення вигукової лексики в художньому перекладі (англо-український та українсько-англійський напрямки) : автореф дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Т. А. Оришечко. – К.: 2011. – 21 с.
- 61.Островська О. М. Лінгвостилістичні засоби реалізації категорії оцінки (на матеріалі американської художньої прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. Англійська мова / О. М. Островська. – Львів, 2001. – 20 с.
62. Оцінка і комунікація: [посібник для студентів і аспірантів/ уклад. Г.І. Приходько. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 168 с.
- 63.Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія / С. Павличко. – К.: Либідь, 1999. – 444 с.
- 64.Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи: навчальний посібник / З. В. Партико. – Львів: ВФ Афіша, 2006. – 416 с.
- 65.Пасік Н.Лінгвістичний аналіз художнього тексту. - Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2003. –213 с.
- 66.Пастрик Т. Особливості функціонування мовленнєвих стратегій у контексті білінгвізму / Т. Пастрик // Психологічні перспективи. – Луцьк : Вета, 2006. – Вип. 8. – С. 42–47.
- 67.Пермінова А. О. Культуромовне буття художнього твору як перекладознавча проблема : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / А. О. Пермінова. – К., 2008. – 19 с.
68. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : [підручник] / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1993. – 247 с.
- 69.Приходько Г. І. Способи вираження оцінки в сучасній англійській мові: монографія – Запоріжжя : ЗДУ, 2001. – 362 с.

70. Радчук В. Перекладність в динаміці / В. Радчук // Філологія і культура: зб. наук. пр. – К.: 1996. – С. 35–40.
71. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
72. Серажим К. С. Категорії оцінки й аргументації публіцистичній мові газети / К. С. Серажим. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1240>.
73. Сєнічева О. А. Оцінка як об'єкт лінгвістичного дослідження. Нова філологія, 2012. С. 154-156.
74. Сліпецька В. Взаємозв'язок понять емоційність, оцінка, експресивність. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2016. Zeszyt IV. S. 149–153.
75. Соловйова Л.Ф. Категорія оцінки у сучасній лінгвістиці. Сучасні лінгвістичні студії : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 30–60.
76. Сучасна українська літературна мова : Стилістика / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1973. – 585 с.
77. Тищенко Т.В. Інтонація оцінних висловлень у сучасному англійському діалогічному мовленні: гендерний аспект (експериментально-фонетичне дослідження): автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т.В. Тищенко. – К., 2011. – 20 с.
78. Халіман О. В. Граматика оцінки: морфологічні категорії української мови: монографія / переднє слово, наук. ред. проф. Т. Космеди. Харків: Майдан, 2019. 458 с.
79. Хачпанова І. В.; Козуб, Л. С. Специфіка значення емоційно-оцінної лексики. Молодий вчений, 2018. С. 555-557.
80. Чабаненко В.А. Стилістика експресивних засобів української мови. - Ч.І. - Запоріжжя: Видавництво ЗДУ. –216 с.
81. Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : [навч. пос.] / С. В. Шевчук, Н. Г. Шкурятяна. – К. : Літера, 2000. – 688 с.

- 82.Шинкарук В.Д., Шутак Л.Б Словотвірна категоризація суб'єктивної оцінки. Монографія. – Чернівці: Рута, 2002. – 126 с.
- 83.Шумейко О. А. Оцінна лексика як засіб творення комічного в сучасній українській поезії. Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Серія «Мовознавство». 2009. № 11. Вип. 15, т. 2. С. 166– 172.
- 84.Яновець А. І. Прагматика засобів вираження негативної оцінки в сучасній англійській мові / А. І. Яновець // Науковий вісник Волинського держ. ун-ту ім. Л. Українки. – Луцьк, 2007. – Вип. 4. – С. 248–252.
- 85.BakerM. In other words: a coursebook on translation. – London: Routledge, 1992. – 320 p.
- 86.Cambridge Advanced Learner's Dictionary Електронний ресурс. – Режим доступу до словника : <http://dictionary.cambridge.org/>
- 87.Canadian Journal of Linguistics/Revue canadienne de linguistique , Volume 38 , Issue 3 , September 1993 , pp. 379 – 382.
- 88.Hatim B. Discourse and the Translator Language In Social Life. – London: Longman, 1990. – 272 p.
- 89.Hendricks W. O. Methodology of narrative analysis. Semiotics. 1973. Vol. 7, № 2. P. 163–194.
- 90.Newmark P. About Translation.– Clevedon: Philadelphia Multilingual Matters, 1991. – 184 p.
- 91.Nida Eu. Toward a Science of Translating. With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. – Leiden: Brill,1964. – 331 p.
- 92.Ostapenko S., Lysohor M. Emotionally expressive lexical units rendering in the process of fiction text translation (based on material from “Matilda” by Roald Dahl) Інтелект. Особистість. Цивілізація. Вип. 23. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. С. 40– 49.
- 93.Рум А. Translation research terms: a tentative glossary for moments of perplexity and dispute. In Рум, Anthony, ed. Translation research projects 3. Tarragona: Intercultural Studies Group. 2011. P. 75–112.

94. Rose M. G. Translation and literary criticism. Translation as analysis. – Manchester: St. Jerome Publishing, Translation Theories Explained Series, vol. 6. 1997. – 101 p.
95. Sapir E. Language: An Introduction to the Study of Speech [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bartleby.com/186/>
96. Transformations of lexical units in the process of translation URL: <http://waucondastore.com/transformations-lexical-units-process-translation> (дата звернення 15.12.2021).
97. Venuti L. Rethinking Translation Discourse, Subjectivity, Ideology. – Routledge. – 1992. 252 p.
98. Virtaten T. Issues of Text Typology : Narrative a «Basic» Type of Text? Tex. Berlin, 1992. Vol. 12; N. 2. P. 293–310.

ДОДАТОК

**Приклади оцінної лексики творі Урсули ле Гуїн «Ті, хто покидає
Омелас»**

№	Текст оригіналу	Текст перекладу
1	With a clamor of bells that set the swallows soaring, the Festival of Summer came to the city Omelas, bright-towered by the sea.	Із гучними дзвонами, які підняли ластівок, Свято Літа прийшло до приморського міста Омелас, що ясніло своїми баштами.
2	The ringing of the boats in harbor sparkled with flags.	На човнах у бухті майоріли прапори.
3	In the streets between houses with red roofs and painted walls, between old moss-grown gardens and under avenues of trees, past great parks and public buildings, processions moved.	Вулицями між будинками із червоними дахами і вибіленими стінами, між старими, порослими мохом садами і серед алей, повз великі парки і громадські будівлі ішли процесії.
4	Some were decorous: old people in long stiff robes of mauve and gray, grave master workmen, quiet, merry women carrying their babies and chatting as they walked.	Деякі були статечні: старі люди у довгих прямих одежах рожево-бузкового і сірого кольорів, гробарі, спокійні, веселі жінки, що несли своїх немовлят і, йдучи, теревенили.
5	In other streets the music beat faster, a shimmering of gong and tambourine, and the people went dancing, the procession was a dance.	На інших вулицях, де музика була швидшою, де мерехтіли гонг і бубон, люди танцювали, вся хода була танцем.
6	Children dodged in and out, their high calls rising like the swallows' crossing flights over the music and the singing.	Діти сновигали туди-сюди, їх високі викрики піднімалися, ніби ширяння ластівок, над музикою і співом.
7	All the processions wound towards the north side of the	Усі процесії звивалися до північної частини міста, де на

	city, where on the great water-meadow called the Green Fields boys and girls, naked in the bright air, with mud-stained feet and ankles and long, lithe arms, exercised their restive horses before the race.	просторому прибережному лузі, що звався Зелені Поля, хлопці і дівчата, оголені, під яскравим світлом, із довгими і вправними руками, по кісточки у грязюці, готували своїх норовливих коней до перегонів.
8	The horses wore no gear at all but a halter without bit.	Коні були без упряжі, мали тільки недоуздок без вуздечки.
9	Their manes were braided with streamers of silver, gold, and green.	Їх гриви були заплетені срібними, золотими і зеленими стрічками. Їх ніздрі горіли, вони гарцювали і хизувалися один перед одним.
10	They flared their nostrils and pranced and boasted to one another; they were vastly excited, the horse being the only animal who has adopted our ceremonies as his own.	Вони були надзвичайно стривожені; кінь – єдина тварина, що прийняла наші церемонії, як свої.
11	Far off to the north and west the mountains stood up half encircling Omelas on her bay.	Далеко на північ і захід піднімалися гори, які наполовину оточували Омелас, утворюючи щось на зразок ніші.
12	The air of morning was so clear that the snow still crowning the Eighteen Peaks burned with white-gold fire across the miles of sunlit air, under the dark blue of the sky.	Ранкове повітря було настільки прозорим, що через милі осяяного сонцем повітря було видно, як сніг, що все ще увінчував Вісімнадцять Вершин, горів біло-золотим полум'ям під голубим небом.
13	There was just enough wind to make the banners that marked the racecourse snap and flutter now and then.	Вітру було якраз досить, щоб тріпотали прапори, які позначали бігові доріжки.

14	In the silence of the broad green meadows one could hear the music winding throughout the city streets, farther and nearer and ever approaching, a cheerful faint sweetness of the air from time to time trembled and gathered together and broke out into the great joyous clanging of the bells.	У тиші просторих зелених луків можна було почути музику, що звивалася міськими вулицями, далі чи ближче, але вона весь час наближалася, бадьора неясна солодкавість повітря час від часу здригалася, збиралася до купи і вибухала радісним дзвоном.
15	Joyous! How is one to tell about joy?	Радісним! Як розповісти про радість?
16	How describe the citizens of Omelas?	Як описати жителів Омеласу?
17	They were not simple folk, you see, though they were happy.	Вони не були простими людьми, бачите, хоча і були щасливі.
18	But we do not say the words of cheer much any more.	Але ми вже не часто вживаємо веселих слів.
19	All smiles have become archaic.	Усі посмішки стали архаїчними.
20	Given a description such as this one tends to make certain assumptions.	Отримавши такий опис, людина схильна робити певні припущення.
21	Given a description such as this one tends to look next for the King, mounted on a splendid stallion and surrounded by his noble knights, or perhaps in a golden litter borne by great-muscled slaves.	Отримавши такий опис, людина схильна шукати далі Короля, що сидить на чудовому жеребці і оточений своїми благородними лицарями, а може, і в золотій носі, яку несуть сильні раби.
22	But there was no king.	Але короля не було.
23	They did not use swords, or keep slaves.	Вони не використовували мечі і не тримали рабів.
24	They were not barbarians, I do not know the rules and laws of their society, but I suspect that they were singularly few.	Вони не були варварами, я не знаю правил і законів їхнього суспільства, але припускаю, що їх було надзвичайно мало.

25	As they did without monarchy and slavery, so they also got on without the stock exchange, the advertisement, the secret police, and the bomb.	Так як вони обходились без монархії та рабства, так само вони обходились і без фондової біржі, реклами, секретної поліції та бомби.
26	Yet I repeat that these were not simple folk, not dulcet shepherds, noble savages, bland utopians.	Проте я повторюю, що це не були прості люди, не милозвучні пастухи, не благородні дикунці, не мляві утопісти.
27	They were not less complex than us.	Вони були не менш складними, ніж ми.
28	The trouble is that we have a bad habit, encouraged by pedants and sophisticates, of considering happiness as something rather stupid.	Проблема в тому, що у нас є погана звичка, підбурена педантами і витонченими людьми, вважати щастя чимось досить дурним.
29	Only pain is intellectual, only evil interesting.	Тільки біль є інтелектуальним, тільки зло - цікавим.
30	This is the treason of the artist: a refusal to admit the banality of evil and the terrible boredom of pain.	Це зрада артиста: відмова визнати банальність зла і жахливу нудьгу болю.
31	But to praise despair is to condemn delight, to embrace violence is to lose hold of everything else.	Але прославляти відчай - це засуджувати радість, обіймати насильство - це втратити контроль над усім іншим.
32	We have almost lost hold; we can no longer describe happy man, nor make any celebration of joy.	Ми майже втратили контроль; ми більше не можемо описати щасливу людину, ані влаштувати свято радості.
33	They were mature, intelligent, passionate adults whose lives were not wretched.	Це були дорослі, розумні, пристрасні люди, чиє життя не було нещасним.
34	O miracle! But I wish I could describe it better.	О, диво! Але я б хотіла описати це краще.
35	I wish I could convince you.	Я б хотіла переконати вас.

36	Omelas sounds in my words like a city in a fairy tale, long ago and far away, once upon a time.	Омелас у моїх словах звучить як місто з казки, давно і далеко, якимось давним-давно.
37	Happiness is based on a just discrimination of what is necessary, what is neither necessary nor destructive, and what is destructive.	Щастя базується на справедливому розрізненні того, що необхідно, того, що не є ані необхідним, ані руйнівним, і того, що є руйнівним.
38	In the middle category, however – that of the unnecessary but undestructive, that of comfort, luxury, exuberance, etc. – they could perfectly well have central heating, subway trains, washing machines, and all kinds of marvelous devices not yet invented here, floating light-sources, fuelless power, a cure for the common cold.	В середній категорії, однак, - тій, що не є необхідною, але і не руйнівною, тій, що означає комфорт, розкіш, надмірність тощо - вони могли б цілком мати центральне опалення, метро, пральні машини та всілякі дивовижні пристрої, які ще не винайдені тут, плаваючі джерела світла, енергію без палива, засіб від застуди.
39	But even granted trains, I fear that Omelas so far strikes some of you as goody-goody.	Але навіть якщо припустити наявність поїздів, я боюся, що Омелас для деякого з вас виглядає надто правильним.
40	If so, please add an orgy. If an orgy would help, don't hesitate.	Якщо так, будь ласка, додайте оргію. Якщо оргія допоможе, не соромтесь.
41	Let us not, however, have temples from which issue beautiful nude priests and priestesses already half in ecstasy and ready to copulate with any man or woman, lover or stranger, who desires union with the deep godhead of the blood, although that was my first idea.	Але давайте не матимемо храмів, з яких виходять красиві голі священики і жриці, вже наполовину в екстазі і готові до спарювання з будь-яким чоловіком або жінкою, коханцем чи незнайомцем, хто бажає єднання з глибокою

		божественністю крові, хоча це була моя перша ідея.
42	But really it would be better not to have any temples in Omelas--at least, not manned temples.	Але насправді було б найкраще не мати в Омеласі жодних храмів – принаймні, не обслуговуваних храмів.
43	Surely the beautiful nudes can just wander about, offering themselves like divine souffles to the hunger of the needy and the rapture of the flesh.	Звісно, красиві оголені можуть просто блукати навколо, пропонуючи себе, як божественні суфле, для задоволення голоду потребуючих і захоплення тілесності.
44	Let them join the processions.	Нехай вони приєднуються до процесій.
45	Let tambourines be struck above the copulations, and the gory of desire be proclaimed upon the gongs, and (a not unimportant point) let the offspring of these delightful rituals be beloved and looked after by all.	Нехай тамбурини б'ють над спарюваннями, і слава бажання проголошується на гонгах, і (це не неважливий момент) нехай нащадки цих чудових ритуалів будуть улюбленими і всіма опікуваними.
46	One thing I know there is none of in Omelas is guilt.	Одне, чого я знаю, що в Омеласі немає, - це вини.
47	They were not naive and happy children – though their children were, in fact, happy.	Вони не були наївними та щасливими дітьми – хоча їхні діти, насправді, були щасливими.
48	But what else should there be?	Але що ще там має бути?
49	I thought at first there were no drugs, but that is puritanical.	Спершу я думав, що там немає наркотиків, але це пуританськи.
50	For those who like it, the faint insistent sweetness of drooz may perfume the ways of the city, drooz which first brings a great lightness and brilliance to the mind and limbs, and then	Для тих, хто любить, ледь помітна настирлива солодкість друзу може ароматизувати шляхи міста, друз, який спершу приносить велику легкість та

	after some hours a dreamy languor, and wonderful visions at last of the very arcane and inmost secrets of the Universe, as well as exciting the pleasure of sex beyond all belief; and it is not habit-forming.	блискучість розуму і кінцівок, а потім після кількох годин - мрійливу ліню, і, нарешті, чудові видіння найтаємніших і глибинних таємниць Всесвіту, а також піднімає насолоду від сексу за межі усіх уявлень; і це не викликає звикання.
51	For more modest tastes I think there ought to be beer.	Для більш скромних смаків, я думаю, має бути пиво.
52	What else, what else belongs in the joyous city?	Що ще, що ще належить веселому місту?
53	The sense of victory, surely, the celebration of courage.	Відчуття перемоги, безсумнівно, святкування відваги.
54	But as we did without clergy, let us do without soldiers.	Але так як ми обійшлися без духовенства, давайте обійдемося і без солдатів.
55	The joy built upon successful slaughter is not the right kind of joy; it will not do; it is fearful and it is trivial.	Радість, збудована на успішній різанині, не є правильним видом радості; це не підходить; це страшно і це дріб'язково.
56	A boundless and generous contentment, a magnanimous triumph felt not against some outer enemy but in communion with the finest and fairest in the souls of all men everywhere and the splendor of the world's summer: This is what swells the hearts of the people of Omelas, and the victory they celebrate is that of life.	Безмежне і щедre задоволення, великодушна перемога, відчуття не проти якогось зовнішнього ворога, а в єдності з найкращим і найпрекраснішим у душах усіх людей всюди і величність літнього світу: ось що наповнює серця людей Омеласа, і перемога, яку вони святкують, - це перемога життя.
57	I don't think many of them need to take drooz.	Я не думаю, що багатьом з них потрібно приймати друз.

58	Most of the processions have reached the Green Fields by now.	Більшість процесій вже дійшли до Зелених Полів.
59	A marvelous smell of cooking goes forth from the red and blue tents of the provisioners.	З червоних і синіх наметів постачальників виходить чудовий запах готування.
60	The faces of small children are amiably sticky; in the benign gray beard of a man a couple of crumbs of rich pastry are entangled.	Обличчя маленьких дітей мильсько липнуть; у добродушній сивій бороді чоловіка заплуталися кілька крихт багатого печива.
61	The youths and girls have mounted their horses and are beginning to group around the starting line of the course.	Юнаки та дівчата сіли на коней і починають збиратися біля стартової лінії траси.
62	An old woman, small, fat, and laughing, is passing out flowers from a basket, and tall young men wear her flowers in their shining hair.	Старенька жінка, маленька, товстенька, сміючись, роздає квіти з кошика, а високі юнаки носять її квіти у своєму блискучому волоссі.
63	A child of nine or ten sits at the edge of the crowd alone, playing on a wooden flute.	Дитина років дев'яти чи десяти сидить на краю натовпу одна, граючи на дерев'яній флейті.
64	As if that little private silence were the signal, all at once a trumpet sounds from the pavilion near the starting line: imperious, melancholy, piercing.	Ніби ця маленька особиста тиша була сигналом, раптом лунає труба з павільйону біля стартової лінії: владна, сумна, пронизлива.
65	The horses rear on their slender legs, and some of them neigh in answer.	Коні піднімаються на своїх тонких ногах, і деякі з них відповідають ржанням.
66	Sober-faced, the young riders stroke the horses' necks and soothe them, whispering. «Quiet, quiet, there my beauty, my hope...»	З серйозними обличчями юні вершники пестять шиї коней і заспокоюють їх, шепочучи: «Тихо, тихо, ось моя красо, моя надіє...»

67	The crowds along the racecourse are like a field of grass and flowers in the wind.	Натовп уздовж іподрому схожий на поле трави та квітів на вітру.
68	The Festival of Summer has begun.	Почався літній фестиваль.
69	Do you believe? Do you accept the festival, the city, the joy?	Ви вірите? Ви приймаєте фестиваль, місто, радість?
70	No? Then let me describe one more thing.	Ні? Тоді дозвольте мені описати ще одне.
71	In a basement under one of the beautiful public buildings of Omelas, or perhaps in the cellar of one of its spacious private homes, there is a room.	У підвалі однієї з красивих громадських будівель Омеласа, або, можливо, в підвалі одного з його просторих приватних будинків, є кімната.
72	It has one locked door, and no window. A little light seeps in dustily between cracks in the boards, secondhand from a cobwebbed window somewhere across the cellar.	У ній одні двері, які завжди замкнені, і немає вікна. Трошки світла пилом просочується крізь щілини в дошках, вторинне світло від вкритого павутиною вікна десь углибі підвалу.
73	In one corner of the little room a couple of mops, with stiff, clotted, foul-smelling heads, stand near a rusty bucket.	У кутку маленької кімнати стоять кілька швабр з твердими, забитими, смердючими головами, біля іржавого відра.
74	The floor is dirt, a little damp to the touch, as cellar dirt usually is.	Підлога земляна, трошки волога на дотик, як зазвичай буває в підвалі.
75	The room is about three paces long and two wide: a mere broom closet or disused tool room.	Кімната приблизно три кроки завдовжки і два в ширину: всього лише шафа для швабр або не використовувана кімната для інструментів.
76	In the room, a child is sitting.	У кімнаті сидить дитина.
77	It could be a boy or a girl. It looks about six, but actually is nearly ten.	Це може бути хлопчик або дівчинка. Виглядає на шість

		років, але насправді їй майже десять.
78	It is feeble-minded. Perhaps it was born defective, or perhaps it has become imbecile through fear, malnutrition, and neglect.	Вона божевільна. Можливо, вона народилася дефективною, або, можливо, стала імбецилом через страх, недоїдання і занедбаність.
79	It picks its nose and occasionally fumbles vaguely with its toes or genitals, as it sits hunched in the corner farthest from the bucket and the two mops.	Вона ковиряє у носі та іноді неясно мацає свої пальці на ногах або статеві органи, сидячи схилена в кутку, найдалі від відра та двох швабр.
80	It is afraid of the mops. It finds them horrible.	Вона боїться швабр. Вони їй здаються жахливими.
81	It shuts its eyes, but it knows the mops are still standing there; and the door is locked; and nobody will come.	Вона закриває очі, але знає, що швабри все ще стоять там; і двері замкнені; і ніхто не прийде.
82	The door is always locked; and nobody ever comes, except that sometimes – the child has no understanding of time or interval – sometimes the door rattles terribly and opens, and a person, or several people, are there.	Двері завжди на замку; і ніхто ніколи не приходить, за винятком тих випадків, коли - дитина не розуміє часу або інтервалів – іноді двері жахливо гримотять і відкриваються, і там з'являється людина або кілька людей.
83	One of them may come in and kick the child to make it stand up.	Один з них може зайти і вдарити дитину, щоб вона встала.
84	The others never come close, but peer in at it with frightened, disgusted eyes.	Інші ніколи не підходять близько, але визирають на неї зі страхом, з відразою в очах.
85	The food bowl and the water jug are hastily filled, the door is locked; the eyes disappear.	Миска з їжею і глек з водою швидко наповнюються, двері замикаються; очі зникають.
86	The people at the door never say anything, but the child,	Люди біля дверей ніколи нічого не говорять, але

	who has not always lived in the tool room, and can remember sunlight and its mother's voice, sometimes speaks.	дитина, яка не завжди жила в кімнаті для інструментів і може згадати сонячне світло та голос своєї матері, іноді говорить.
87	«I will be good,» it says. «Please let me out. I will be good!»	«Я буду гарною,» - каже вона. «Будь ласка, випустіть мене. Я буду гарною!»
88	They never answer.	Вони ніколи не відповідають.
89	The child used to scream for help at night, and cry a good deal, but now it only makes a kind of whining, «eh-haa, eh-haa,» and it speaks less and less often.	Дитина колись кричала вночі про допомогу і багато плакала, але тепер вона лише якось стогне, «ех-хаа, ех-хаа», і говорить все рідше і рідше.
90	It is so thin there are no calves to its legs; its belly protrudes; it lives on a half-bowl of corn meal and grease a day.	Вона настільки худа, що на її ногах немає ікр; її живіт виступає; вона живе на півмиски кукурудзяного борошна і жиру в день.
91	It is naked. Its buttocks and thighs are a mass of festered sores, as it sits in its own excrement continually.	Вона гола. Її сідниці та стегна – це маса гнійних виразок, оскільки вона постійно сидить у власних екскрементах.
92	People pause to listen, and they smile, but they do not speak to him, for he never ceases playing and never sees them, his dark eyes wholly rapt in the sweet, thin magic of the tune.	Люди зупиняються слухати, і вони посміхаються, але не говорять з ним, адже він не перестає грати і не бачить їх, його темні очі повністю зачаровані тонкою, магичною мелодією.
93	They all know it is there, all the people of Omelas.	Всі вони знають, що воно там, всі жителі Омеласа.
94	Some of them have come to see it, others are content merely to know it is there.	Деякі з них приходили подивитися, інші задовольняються тим, що просто знають про його існування.

95	They all know that it has to be there.	Всі вони знають, що воно має там бути.
96	Some of them understand why, and some do not, but they all understand that their happiness, the beauty of their city, the tenderness of their friendships, the health of their children, the wisdom of their scholars, the skill of their makers, even the abundance of their harvest and the kindly weathers of their skies, depend wholly on this child's abominable misery.	Деякі з них розуміють чому, а деякі – ні, але всі вони розуміють, що їхнє щастя, краса їхнього міста, ніжність їхніх дружніх зв'язків, здоров'я їхніх дітей, мудрість їхніх вчених, майстерність їхніх ремісників, навіть рясність їхніх урожаїв та лагідні погоди на їхньому небі, повністю залежать від цього жахливого страждання дитини.
97	This is usually explained to children when they are between eight and twelve, whenever they seem capable of understanding; and most of those who come to see the child are young people, though often enough an adult comes, or comes back, to see the child.	Це зазвичай пояснюють дітям, коли їм від восьми до дванадцяти років, коли вони здаються здатними зрозуміти; і більшість тих, хто приходить подивитися на дитину, – молоді люди, хоча досить часто приходить доросла людина, або повертається знову, щоб побачити дитину.
98	No matter how well the matter has been explained to them, these young spectators are always shocked and sickened at the sight.	Незалежно від того, наскільки добре їм все пояснили, ці молоді глядачі завжди шоковані та вражені тим, що вони бачать.
99	They feel disgust, which they had thought themselves superior to.	Вони відчувають відразу, яку вважали, що перевершили.
100	They feel anger, outrage, impotence, despite all the explanations.	Вони відчувають гнів, обурення, безсилля, незважаючи на всі пояснення.
101	They would like to do something for the child. But there is nothing they can do.	Вони хотіли б зробити щось для дитини. Але вони нічого не можуть зробити.

102	If the child were brought up into the sunlight out of that vile place, if it were cleaned and fed and comforted, that would be a good thing, indeed; but if it were done, in that day and hour all the prosperity and beauty and delight of Omelas would wither and be destroyed.	Якби дитину вивели на сонце з того огидного місця, якби її вимили, нагодували та втішили, це було б справді чудово; але якби це сталося, в той самий день і годину весь добробут, краса і радість Омеласа зникли б і були знищені.
103	Those are the terms. To exchange all the goodness and grace of every life in Omelas for that single, small improvement: to throw away the happiness of thousands for the chance of happiness of one: that would be to let guilt within the walls indeed.	Ось умови. Обміняти всю доброту і грацію кожного життя в Омеласі на те єдине, невелике поліпшення: відкинути щастя тисяч заради шансу на щастя одного: це справді допустити провину всередині стін.
104	The terms are strict and absolute; there may not even be a kind word spoken to the child.	Умови суворі та абсолютні; можливо, навіть не можна сказати дитині доброго слова.
105	Often the young people go home in tears, or in a tearless rage, when they have seen the child and faced this terrible paradox.	Часто молоді люди йдуть додому, плачучи, або в безслъзній люті, коли вони бачили дитину і зіткнулися з цим жахливим парадоксом.
106	They may brood over it for weeks or years.	Вони можуть переживати це тижнями чи навіть роками.
107	But as time goes on they begin to realize that even if the child could be released, it would not get much good of its freedom: a little vague pleasure of warmth and food, no real doubt, but little more.	Але з часом вони починають усвідомлювати, що навіть якби дитину можна було визволити, вона не отримала б багато користі від своєї свободи: трохи неясного задоволення від тепла і їжі, без сумніву, але мало чого більше.

108	It is too degraded and imbecile to know any real joy.	Вона занадто зневажена та недоумкувата, щоб відчувати справжнє щастя.
109	It has been afraid too long ever to be free of fear.	Вона занадто довго боялася, щоб коли-небудь позбутися страху.
110	Its habits are too uncouth for it to respond to humane treatment.	Її звички занадто грубі, щоб вона могла відгукнутися на гуманне ставлення.
111	Indeed, after so long it would probably be wretched without walls about it to protect it, and darkness for its eyes, and its own excrement to sit in.	Насправді, після такого довгого часу вона, мабуть, була б нещасною без стін навколо, щоб захищати її, і темряви для її очей, і власних екскрементів, на яких сидіти.
112	Their tears at the bitter injustice dry when they begin to perceive the terrible justice of reality, and to accept it.	Їхні сльози від гіркої несправедливості висихають, коли вони починають усвідомлювати страшну справедливість реальності і приймати її.
113	Yet it is their tears and anger, the trying of their generosity and the acceptance of their helplessness, which are perhaps the true source of the splendor of their lives.	Проте саме їхні сльози та гнів, випробування їхньої щедрості та прийняття їхньої безпорадності, можливо, є справжнім джерелом величі їхнього життя.
114	Theirs is no vapid, irresponsible happiness.	Їхнє щастя не пусте і не безвідповідальне.
115	They know that they, like the child, are not free.	Вони знають, що вони, як і дитина, не вільні.
116	They know compassion.	Вони знають, що таке співчуття.
117	It is the existence of the child, and their knowledge of its existence, that makes possible the nobility of their architecture, the poignancy of	Існування дитини і їхнє знання про його існування роблять можливою благородність їхньої архітектури, зворушливість

	their music, the profundity of their science.	їхньої музики, глибину їхньої науки.
118	It is because of the child that they are so gentle with children.	Саме через дитину вони такі ніжні з дітьми.
119	They know that if the wretched one were not there sniveling in the dark, the other one, the flute-player, could make no joyful music as the young riders line up in their beauty for the race in the sunlight of the first morning of summer.	Вони знають, що якщо б не було цього жалюгідного, який сопить у темряві, то інший, флейтист, не міг би створювати радісної музики, поки молоді вершники вистраиваються у своїй красі на гонку під сонцем першого ранку літа.
120	Now do you believe them? Are they not more credible?	Тепер ви їм вірите? Чи не здаються вони вам більш переконливими?
121	But there is one more thing to tell, and this is quite incredible.	Але є ще одна річ, яку варто розповісти, і вона дійсно неймовірна.
122	At times one of the adolescent girls or boys who go see the child does not go home to weep or rage, does not, in fact, go home at all.	Іноді одна з дівчат чи хлопців-підлітків, які йдуть подивитися на дитину, не повертається додому плакати чи лютувати, насправді, вона взагалі не повертається додому.
123	Sometimes also a man or a woman much older falls silent for a day or two, then leaves home.	Іноді також чоловік або жінка, набагато старші, мовчать день чи два, а потім залишають дім.
124	These people go out into the street, and walk down the street alone.	Ці люди виходять на вулицю і йдуть вулицею наодинці.
125	They keep walking, and walk straight out of the city of Omelas, through the beautiful gates.	Вони йдуть і йдуть, поки не виходять за межі міста Омелас через прекрасні ворота.

126	They keep walking across the farmlands of Omelas.	Вони продовжують йти через сільськогосподарські угіддя Омеласа.
127	Each one goes alone, youth or girl, man or woman.	Кожен йде наодинці, хлопець чи дівчина, чоловік чи жінка.
128	Night falls; the traveler must pass down village streets, between the houses with yellow-lit windows, and on out into the darkness of the fields.	Настає ніч; подорожній повинен пройти вулицями села, поміж будинками з жовтоосвітленими вікнами, і далі в темряву полів.
129	Each alone, they go west or north, towards the mountains.	Кожен наодинці, вони йдуть на захід або на північ, до гір.
130	They go on. They leave Omelas, they walk ahead into the darkness, and they do not come back.	Вони йдуть далі. Вони залишають Омелас, йдуть уперед у темряву, і не повертаються назад.
131	The place they go towards is a place even less imaginable to most of us than the city of happiness.	Місце, куди вони йдуть, ще менш уявне для більшості з нас, ніж місто щастя.
132	I cannot describe it at all. It is possible that it does not exist.	Я взагалі не можу його описати. Можливо, воно не існує.
133	But they seem to know where they are going, the ones who walk away from Omelas.	Але вони, здається, знають, куди йдуть, ті, хто йде геть з Омеласа.
134	How can I tell you about the people of Omelas?	Як я можу розповісти вам про людей Омелас?
135	Perhaps it would be best if you imagined it as your own fancy bids, assuming it will rise to the occasion, for certainly I cannot suit you all.	Можливо, краще буде, якщо ви уявите це так, як підказує ваша уява, виходячи з того, що вона відповідь вимогам ситуації, адже я точно не можу задовольнити вас усіх.
136	For instance, how about technology?	Наприклад, що стосується технологій?

137	I think that there would be no cars or helicopters in and above the streets; this follows from the fact that the people of Omelas are happy people.	Я вважаю, що на вулицях не було би автомобілів чи гелікоптерів; це впливає з того факту, що люди Омелас є щасливими людьми.
138	I incline to think that people from towns up and down the coast have been coming to to Omelas during the last days before the Festival on very fast little trains and double-decked trams, and that the trains station of Omelas is actually the handsomest building in town, though plainer than the magnificent Farmers' Market.	Я схильний думати що люди з міст вздовж узбережжя приїжджали в Омелас протягом останніх днів перед Фестивалем на дуже швидких маленьких поїздах та двоповерхових трамваях, і що вокзал Омелас насправді є найкрасивішою будівлею в місті, хоча і простіший, ніж величний Фермерський ринок.
139	Religion yes, clergy no.	Релігія – так, духовенство – ні.
140	People pause to listen, and they smile, but they do not speak to him, for he never ceases playing and never sees them, his dark eyes wholly rapt in the sweet, thing magic of the tune.	Люди зупиняються, щоб послухати, і вони посміхаються, але не розмовляють з ним, бо він ніколи не перестає грати і ніколи не бачить їх, його темні очі повністю захоплені чарівністю мелодії.
141	He finishes, and slowly lowers his hands holding the wooden flute.	Він завершує і повільно опускає руки, тримаючи дерев'яну флейту.

**ALFRED NOBEL UNIVERSITY
ENGLISH PHYLOLOGY AND TRANSLATION DEPARTMENT**

VALENTYNA ALEKSEEVA

**FUNCTIONS OF EVALUATION VOCABULARY AND PROBLEMS OF ITS
TRANSLATION IN ARTISTIC DISCOURSE (BASED ON THE MATERIAL
OF URSULA LE GUIN "THOSE WHO LEAVE OMELAS")**

ABSTRACT OF MASTER'S THESIS

Scientific supervisor Stepanova A., Doctor of Philology, Professor

**Dnipro
2024**

ABSTRACT

Evaluative vocabulary is one of the crucial components of any language which conveys a different attitude towards a subject or phenomenon. In the context of artistic discourse, such vocabulary acquires special significance and enables the author to transmit factual content, deep emotional nuances and subjective assessments.

The object of the study is evaluative vocabulary in artistic text in English and its translation into Ukrainian.

The subject of the study. The specifics of using and translating evaluative vocabulary in the work of Ursula Le Guin. The study aims to determine the specifics of the transmission of evaluative lexical units in translations into Ukrainian, as well as to identify the interrelationship between objective and subjective aspects in the context of translation using Ursula Le Guin's «The Ones Who Walk Away from Omelas» as material.

The tasks of the study:

- Identify the characteristics of evaluative vocabulary, its functions, and features in the linguistic aspect;
- Investigate the main theories and methods of translating artistic text, with an emphasis on the specifics of translating evaluative units;
- Develop a classification scheme for the functions of evaluative vocabulary in artistic discourse;
- Ascertain the main categories of evaluative units and their semantic orientation;
- Experiment with the translation of selected excerpts of artistic text, focusing on evaluative units;
- Analyze the obtained translation versions to fidelity the semantics and emotional colouring of evaluative vocabulary.

The scientific novelty of the work lies in a comprehensive analysis of the evaluative lexicon, which takes into account not only linguistic but also cultural aspects of translation, allowing for a deeper understanding of the nuances of the English language and the peculiarities of its representation in translations.

Research contains semantic and contextual analysis, comparative and descriptive **methods**, and experiment. The theoretical value of the work lies in expanding knowledge about the peculiarities of the functioning of the evaluative lexicon in literary discourse and its translation.

The study of the evaluation category in linguistics is determined pertinent at the current stage of its development; the evaluative lexicon and the problems of its translation attract the attention of scholars. This category is related to the research on the interaction and interdependence between semantics and pragmatics, which currently stand at the centre of scientific discussions. Evaluation acts as a modal structure, encompassing a range of mandatory components. Among these, we should highlight the subject of evaluation, the object of evaluation, the axiological predicate, the aspect of evaluation, and the evaluative element itself.

Therefore, in investigating the emotive-evaluative lexicon, it is necessary to differentiate between the evaluative lexicon and that which acquires axiological meanings in a specific context. These contextual variants of meaning require detailed analysis from the perspective of their representation in contemporary dictionary resources. Moreover, the peculiarities of representing these meanings in different parts of speech are noteworthy.

The evaluative lexicon, in turn, displays its specific features of functioning in the individual style of the author. The effectiveness of reality representation in a literary work, the adequate depiction of character images, largely depends on how skillfully the author models the evaluative tone of the text.

Thus, the story «The Ones Who Walk Away from Omelas» demonstrates its unique linguistic colouring as an integral part of Ursula le Guin's stylistic method, which conveys the atmosphere described in the composition with precision and vividness. The imaginative and evaluative expression recreates the emotional palette of the characters, including the author and the readers. The semantic-cognitive characteristics of evaluative lexemes in the story reveal the dynamic aspect of contemporary English-language artistic discourse and act as emotive symbols, facilitating cultural exchange on an emotional level.

The analysis concludes that the expressiveness and imagery of evaluative means in the English language are not as pronounced as in Ukrainian. In both languages, negative evaluations prevail. The materials studied can be applied to further linguistic research, expanding knowledge on the issues of the correlation between language units and speech. The statistics of the work are suitable for conducting theoretical courses on translation theory, lexicology and stylistics, in practical classes on learning English, as well as in functional courses on the theory of intercultural communication and lexicography.